

Beskidzka Droga św. Jakuba

Część I: Stary Sącz – Myślenice

Przewodnik pielgrzyma

Beskidzka Droga św. Jakuba (BDŚJ)

Część I: Stary Sącz – Podegrodzie – Limanowa – Rozdziele-
- Raciechowice – Myślenice

Przewodnik Pielgrzyma

Tekst: Dagobert Drost

Stanisława Więzik

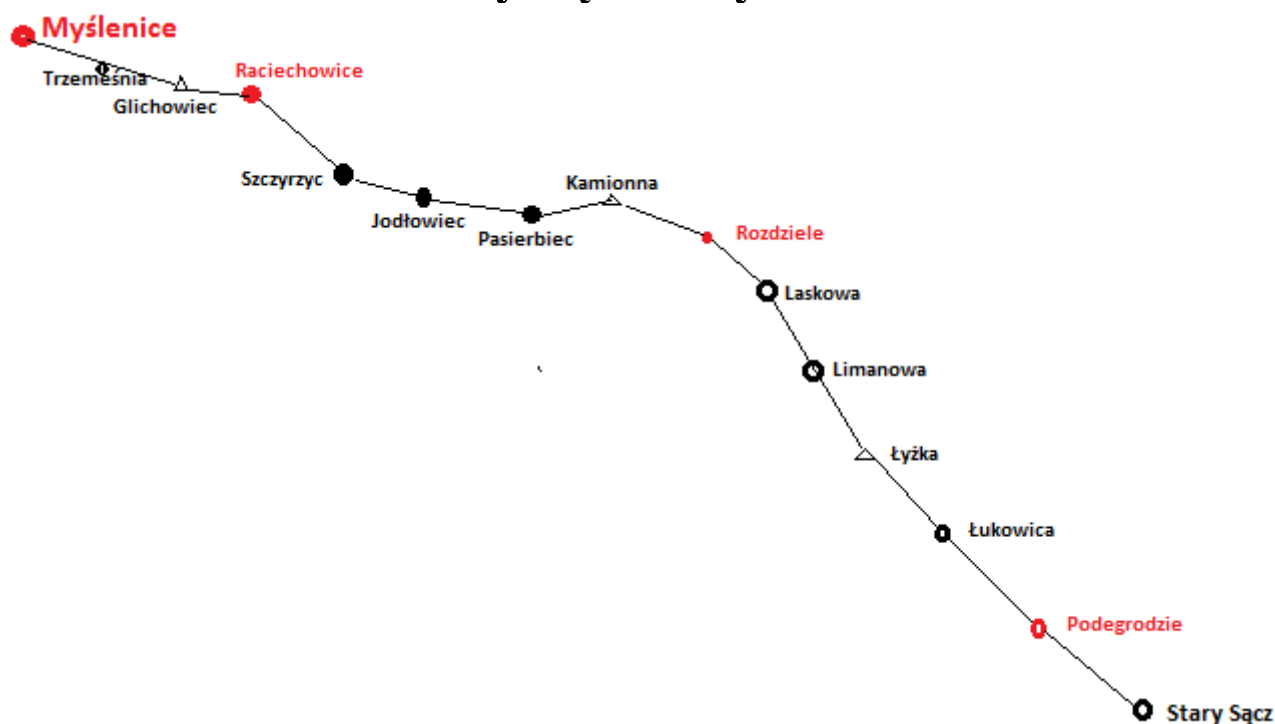
Współpraca: ks. Andrzej Loranc – Kustosz Sanktuarium św. Jakuba Ap.St. w Szczyrku

Patronat:

Beskidzka Droga św. Jakuba Ap.St.

Odc. I Stary Sącz - Myślenice

NOCLEGI:

Stary Sącz -Dom Pielgrzyma OPOKA ul. Papieska 10 33-340 Stary Sącz

Tel./fax : 18/446-14-39

Limanowa-Dom Pielgrzyma 34-600 Limanowa, ul ,Jana Pawła II 9 tel.:504-089-847

e-mail: dompielgrzyma@bazylika-limanowa.pl

Rozdziele – Szkolne Schronisko Młodzieżowe Rozdziele 194, 32-731 Żegocina ,49 miejsc po ok.22,-zł. tel.:14-6133087 , e-mail:schronisko@powiat.bochnia.pl

Myślenice – Dom Wycieczkowy PTTK „Na Zarabiu” 32-400 Myślenice tel.12-272 07 35

Beskidzka Droga św. Jakuba składa się z siedmiu samodzielnych części:

- I. Stary Sącz – Podegrodzie – Limanowa – Rozdziele – Radziechowice – Myślenice- **109,0 km**
- II. Myślenice- Sułkowice- Lanckorona- Kalwaria Zebrzydowska- Wadowice -**50,0km**
- III. Wadowice- Rzyki- Groń JP II- Ślemień- Rychwałd- Żywiec- Szczyrk **73,0 km**
- IV. Szczyrk – Górki Wlk.- Skoczów- Simoradz **31,5 km**
- V. Simoradz –Cieszyn(granica państwa)-Horní Domaslavice –Frydek Mistek **54,0km**
- VI. Frydek Mistek –Nový Jičín – Hranice – Lipník n/ Bečvou -**80,0 km**
- VII. Lipník n/Bečvou – Lipany – Olomouc(Ołomuniec)- **89,0 km**

Cała Beskidzka Droga św. Jakuba- Stary Sącz – Ołomuniec **486,5 km**

Dotychczas oznakowano w terenie i napisano przewodnik dla III i IV odcinka BDŚJ. Dla II i V odc. napisano przewodnik oraz częściowo oznakowano. Niniejszy przewodnik I odcinka prowadzi nas po Beskidzie Wyspowym, Pogórzu Wiśnickim i Beskidzie Makowskim (Beskidzie Średnim) w znacznej mierze równoległe do szlaków spacerowych, turystycznych, narciarskich i rowerowych. W razie zniszczenia oznakowania drogi muszlą Jakubową jesteśmy dodatkowo ubezpieczeni znakami i drogowskazami szlaków turystycznych. Beskidzka Droga św. Jakuba generalnie oznaczona jest białą muszlą z czerwonym mieczokrzyżem na niebieskim tle a zmiany kierunku wyznaczają żółte strzałki. Jest oznaczona jak każda inna droga jednokierunkowa – idziemy nią w kierunku Compostelo. W czasie pielgrzymowania oprócz muszli jakubowej spotkamy się z następującymi znakami:

- szlak spacerowy- kwadrat po przekątnej biały i danego koloru
- szlak turystyczny – na białym tle poziomy kolorowy pasek
- szlak narciarski – na pomarańczowym tle poziomy kolorowy pasek
- szlak kolarski- na białym tle rower z kolorową kreską u dołu.

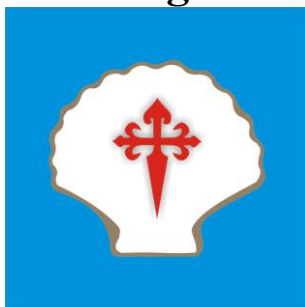
Odcinek I BDŚJ wiedzie pielgrzyma zarówno starodawnymi dalekosiężnymi (Ziemia Święta, Rzym, Compostelo) jak i współczesnymi traktami pątniczymi. Wreszcie droga tym odcinkiem prowadzi nas ulubionymi ścieżkami turystycznymi i pielgrzymkowymi Bł. Jana Pawła II, a niektóre fragmenty pokrywają się z Małopolskim Szlakiem Papieskim. Naszemu pielgrzymowaniu ścieżkami I odcinka w szczególny sposób towarzyszą nam 4 postaci: Matki Boskiej, św. Jakuba Ap. St., bł. Jana Pawła II oraz Świętej Kingi.

Opis przebiegu trasy w terenie został drukowany kursywą, miejscowości na szlaku i lokalne ciekawostki drukiem prostym, natomiast krótkie biografie drukiem prostym z czerwonym początkiem. Odcinek I nie jest jeszcze oznaczony w terenie, co nie oznacza, że nie można pielgrzymować od zaraz, korzystając z niniejszego przewodnika i znaków turystycznych.

Odcinek ten, najwygodniej można podzielić na 4 fragmenty:

1. Stary Sącz – Łukowica – **20 km**
2. Łukowica – Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Rozdzielu – **33 km**
3. Schronisko w Rozdzielu – Opactwo oo. Cystersów w Szczyrzycu - **26 km**
4. Szczyrzyc – Myślenice – **30 km**

Beskidzka Droga św. Jakuba

Stary Sącz - Myślenice

Stary Sącz(0,0 km) - miasto w woj. małopolskim, w pow. nowosądeckim, położone na wys. 320m n.p.m. w płaskim dnie Kotliny Sądeckiej, w widłach rzek Dunajca i Popradu, o pow.15km2, ludn. ponad 9 tys.

Jedno z najstarszych miast, pierwsza wzmianka datowana jest na 1257 rok, kiedy książę krakowsko-sandomierski darował ziemię sądecką (Biecz, Limanowa, Podoliniec) księżniczce Kindze. Wówczas siedziba lokalnych władz przeniesiona została z Podegrodzia do Starego Sącza. W 1358r. lokowany na prawie magdeburskim i zwolniony z danin. W 1410r. spalony przez wojska Zygmunta Luksemburskiego. W 1683r. powracający spod Wiednia król Jan III Sobieski pokłonił się szczątkom księżnej Kingi i poparł starania o beatyfikację (ogłoszona w 1690r.). 18.04.1770r. w czasie Konfederacji barskiej Kazimierz Pułaski pomagał wojskom Tomasza Wilkowskiego. Walki trwały, mimo że Austriaczka Maria Teresa już zajęła starostwa czorsztyńskie, nowotarskie i sądeckie. Po I rozbiórce Polski Stary Sącz wszedł w skład Galicji - do 1918r.

Miasto wielokrotnie nawiedzane przez pożary, największy w 1795r., z którego ocalał jedynie kamienny dom mieszkalny z XVII w. „Dom na Dołkach”. Nigdy nie odbudowano Ratusza, a wzmiankę o nim z 1582r., odnaleziono jego plany, najstarszy opis domów w rynku i 26. działek budowlanych z 1699r. wraz z innymi eksponatami można zobaczyć w Muzeum.

Chlubą miasta jest odrestaurowany średniowieczny rynek w kształcie prostokąta, wyłożony kamiennym brukiem z naturalnych granitowych otoczków naniesionych z Tatr. Zachowano jego układ urbanistyczny lokowany na prawie magdeburskim (pierwsze z 1273r., później kilkakrotnie potwierdzone). Dookoła rynku stoją kolorowe domy z charakterystycznymi dachami z podcieniami (część z nich z XIX w.), w nich mieszczą się sklepy, galerie, restauracje, cukiernie, z gustownymi sztyldami na wzór starych, tradycyjnych. W miejscu spalonego w 1877r. ratusza znajduje się fontanna, kawiarenka i studnia z 1848r.

Inne zabytki i atrakcje Starego Sącza to:

- kościół i klasztor Klarysek założony przez księżną Kingę, żonę Bolesława Wstydlivego (do tego klasztoru wstąpiła również królowa Jadwiga (zm. w1339r.), żona Władysława Łokietka),
- przyklasztorny gotycki kościół p.w. św. Trójcy i św. Klary, wewnątrz udekorowany barokowymi polichromiami. Najcenniejszym zabytkiem jest ambona z 1671r. w kształcie drzewa Jeskego,
- organy kościelne z dwoma klawiaturami: na zewnątrz dla świeckiego organisty, wewnątrz dla siostry zakonnej,
- w 2003r. zidentyfikowano w klasztorze najstarszy w Polsce klawikord, zbudowany w Krakowie w XVII w.,
- w zbiorach bibliotecznych cenne rękopisy muzyczne z XIII w., świadczące o wysokiej, ówczesnej kulturze muzycznej regionu, w tym dzieło *conductus Omnia Beneficja*, uważane za najstarszy zabytek polskiej muzyki wielogłosowej,
- źródło św. Kingi, znane ze swej cudownej mocy, tuż obok kaplica,
- przechowywany w klasztorze, podarowany przez króla Jana III Sobieskiego sztandar, zdobyty na Turkach,
- Ołtarz Papieski na błoniach, piękny drewniany ołtarz polowy, zbudowany z okazji wizyty JP II w 1999 r., podczas której kanonizował św. Kingę. Stanowi pamiątkę wraz z hotelem Dom Pielgrzyma „Opoka” i Muzeum JP II, w którym mieści się wystawa fotografii z mszy św. kanonizacyjnej, sportowy ekwipunek, kurtka puchowa w której już jako papież zdobywał Mount Blanc, a także pierwsza pioska podpisana od spodu w dniu inauguracji pontyfikatu 22 października 1978 r.,

- siedziba władz mieści się w budynku folwarcznym dawnego klasztoru franciszkanów,
  - zbudowana w 1906 r. murowana synagoga, zniszczona w czasie wojny poddawana jest pracom adaptacyjnym na cele kulturowe,
  - w „Domu na Dołkach” mieści się Muzeum Regionalne.
- Miasto i okolice od zawsze były inspiracją dla artystów, malarzy, fotografików.
Stary Sącz to miejsce urodzenia wielu znanych osób. Tutaj urodził się również Józef Tischner, ksiądz katolicki i filozof. Urodzeni poza Sączem, ale z nim związani m. innymi:
- św. Kinga, córka Beli IV, żona Bolesława Wstydlivego,
  - Ada Sari (Jadwiga Szayer) śpiewaczka operowa
  - Katarzyna Zielińska, aktorka

Przed wyruszeniem na „Beskidzkie Camino” warto w Starym Sączu zwiedzić kościół parafialny p.w. św. Elżbiety Węgierskiej. Z Sanktuarium najlepiej do niego można dojść skręcając w lewo w ul. Daszyńskiego i lekkim łukiem w prawo przecinając ul. Sobieskiego dochodzimy do ul. ks. Odziomka. Na drugim skrzyżowaniu ul. ks. Odziomka skręcamy w lewo w ul. Mickiewicza do znajdującego się obok kościoła parafialnego.

Kościół p.w. św. Elżbiety Węgierskiej i Małgorzaty w Starym Sączu.

Należy do najstarszych w mieście, łączy się z pierwszą lokacją miasta w 1273r. Jest budowlą gotycką, do której przylega wieża wejściowa z przedsionkiem, zwieńczona barokowym hełmem z 1686r. Zewnętrzne ściany oszkarpowane, okna ostrołukowe. Portal w wejściu głównym z płaskorzeźbą Trójcy św. z 1622r. Wewnątrz ołtarz główny (ufundowany w 1883r. przez społeczeństwo w dwusetną rocznicę odsieczy wiedeńskiej) późnobarokowy, z obrazem św. Elżbiety Węgierskiej i drewnianymi figurami św.św. Piotra i Pawła. Marmurowa tablica upamiętnia powodzenie odsieczy wiedeńskiej i pobyt polskiego króla w Starym Sączu, gdzie odwiedził grób św. Kingi i spotkał się z Marysieńką.

W nawie na uwagę zasługują starsze, boczne ołtarze: po lewej stronie wczesnobarokowy Niepokalanego Poczęcia NMP, po prawej późnobarokowy poświęcony MB Różańcowej, także bogato rzeźbiona ambona z XVII w., barokowe organy z 1679 r. Tuż pod łukami barokowe ołtarze ufundowane przez cechy rzemieślnicze: po lewej MB Bolesnej, patronki starosądeckich szewców, po lewej św. Walentego, patrona cechu kuśnierzy i garbarzy.

Z nawy są dwa wejścia do bocznych kaplic: po prawej z ołtarzem z XVII w. przedstawiającym św. Kingę składającą wraz z mężem śluby czystości, po lewej szczególnie czczona figura Jezusa przy słupie z ok. 1700r., wg legendy przyniesiona przez Dunajec w czasie powodzi. Umieszczoną w kościele dwukrotnie w uroczystej procesji próbowano przenieść do kaplicy zbudowanej za miastem, ale albo burze, albo wiatry temu przeszkodziły. Uznano zatem, że Chrystus pragnie pozostać w tym kościele.

Św. Elżbieta, patronka kościoła była ciotką św. Kingi, a św. Małgorzata jego druga patronka jej rodzoną siostrą.

Święta Elżbieta Węgierska (1207 – 12310) - „Księżna od biedy”.

Urodziła się na Węgrzech jako trzecie dziecko króla Andrzeja II z dynastii Arpadów i Gertrudy z Meran (siostry św. Jadwigi Śląskiej i Agnieszki, królowej Francji). Jako 4-letnia dziewczynka zaręczona została z Ludwikiem IV, późniejszym landgrafem Turynii. Przybyła tam z bogatym posagiem i wielkim orszakiem. Od dzieciństwa bardzo oddana modlitwie. Uczyła się niemieckiego, francuskiego, łaciny, muzyki, literatury i haftu, a jej przyszły mąż rycerstwa. Wyszła za mąż w wieku 14 lat, urodziła troje dzieci. Byli bardzo szczęśliwym małżeństwem. Przykładnie praktykowała miłosierdzie: opiekowała się chorymi, spłacała długi, odwiedzała domy ubogich, zanosila im żywność - za aprobatą męża („dopóki nie sprzeda mi zamku, będę zadowolony”). W czasie wyprawy krzyżowej mąż umiera, Elżbieta zostaje wdową w wieku 20 lat. Po śmierci męża prowadzi bardzo ascetyczne życie. W 1228r.

złożyła śluby, jako jedna z pierwszych tercjanek franciszkańskich z rodzinnych Węgier sprowadziła do Turyngii zakonników św. Łazarza, ufundowała przytułek dla opuszczonych i tam posługiwała. Odsunięta od życia dworskiego przez swojego szwagra, ciężko pracowała, żyła w biedzie. Po zrehabilitowaniu przeniosła się do Marburga. Ufundowała dwa szpitale: w Gotha i Wartburgu, w którym pracowała do końca życia. Zgromadziła chorych i chromych by im usługiwać wzorem św. Franciszka z Asyżu. Zmarła z przepracowania w wieku 24 lat. Cztery lata po śmierci została kanonizowana przez Grzegorza IX. Jej relikwie znajdują się w kościele św. Elżbiety w Marburgu, a kult szybko rozszerzył się po całej Europie.

W ikonografii przedstawiana jest najczęściej w stroju księżniczki (względnie w skromnym ubiorze tercjanki), czasem z koroną na głowie i wystającymi spod płaszcza różami, z koszem wypełnionym chlebem lub rybami wraz z dzbanem, myjąca chorych albo rozdająca biednym odzież i pieniądze. Jej atrybutami są także kilka monet i różaniec.

Patronka Elżbietanek i Elżbietanek Cieszyńskich. Wspomnienie 17 listopada.

Właściwą Beskidzką Drogę św. Jakuba zaczynamy od Sanktuarium św. Kingi (Kunegundy).

Kościół p.w. Świętej Trójcy i św. Klary – Sanktuarium Św. Kingi (Kunegundy)

Kościół klasztorny jest jednym z najstarszych, konsekrowany w 1332r. Budowę prawdopodobnie drewnianego kościoła rozpoczęto ok. 1285r., jeszcze za życia księżnej węgierskiej - św. Kingi. Trwała blisko 50 lat ze względu na liczne najazdy, m. in. ze strony Tatarów. Po pożarze w 1764r. podjęto prace przy udziale Franciszka Placidiego, autora niespotykanej, wysokiej, przepięknej barokowej sygnaturki (1767). Szczyt świątyni zdobi płaskorzeźba Św. Trójcy oraz postać Kingi i Bolesława Wstydliwego. Przy wejściu umieszczona jest kamienna kropielnica z XV/XVI w. Ta wczesnogotycka świątynia o barokowym wystroju posiada wydłużony pięcioprzęsłowy korpus i węższe dwuprzęsłowe prezbiterium o trójbocznym zamknięciu, pierwotne (XVI w.) sklepienie żebrowo-krzyżowe w prezbiterium i pod chórem, na ścianach barokową polichromię Feliksa Derysarza, przedstawiającą sceny z życia fundatorki. Ołtarz wielki z przepięknymi stiukami Wniebowzięcia NMP i aniołami po bokach – dzieło włoskiego artysty Baltazara Fontany (1699r.) – przedstawia wizerunek Trójcy Przenajświętszej, w całości wytłoczony w srebrnej blasze i świętych: Kingę, Franciszka, Jana Chrzciciela, Piotra i Pawła. Obok dwa obrazy: św. Klary i św. Antoniego, dzieło Karola Darkwarda ze Szwecji. Wewnątrz dwa stiukowe ołtarze boczne: prawy z 1661r. poświęcony Kindze, z lewej MB Pocieszycielce Strapionych. Wielka krata z prawej strony oddziela nawę od kaplicy poświęconej fundatorce klasztoru z gotycką figurą Kingi z 1470r., która stoi na odwróconej koronie. Pod figurą srebrna trumienka, gdzie umieszczono Jej relikwie (fundacja hr. Edwarda Stadnickiego – 1892r.). Tuż obok sarkofag, w którym pierwotnie spoczywały szczątki świętej. Z tyłu świątyni chór z organami. Ciekawostką jest to, że posiadają dwie klawiatury – na zewnątrz dla świeckiego organisty, zaś z tyłu druga, na której gra siostra zakonna. Najcenniejszym zabytkiem jest ambona, unikatowa na skalę europejską, wykonana z hebanu - prawdopodobnie przez starosądeckiego snycerza Gabriela Padwaniego. Przedstawia *Drzewo Jessego* (drzewo genealogiczne Chrystusa i Maryi). Z piersi Jessego wyrastają dwa konary winnego krzewu, na nich umieszczone są figury dwunastu królów z rodu Dawida. Przy kaplicy tzw. Konfesjonał, nad nim kaplica loretańska. W lewej nawie znajduje się płyta grobowa królowej Jadwigi, żony Władysława Łokietka.

Święta Kinga (Kunegunda)- opiekunka górników solnych

Urodziła się 5 marca w Ostrzyhomiu; węgierska klaryska i dziewica, córka króla Węgier Beli IV i Marii Laskariny, żona polskiego władcy Bolesława V Wstydlivego, Czysta Pani Sądeckizny. W wieku 5 lat została zaręczona z księciem sandomierskim, trzynastoletnim Bolesławem. Od tej pory zamieszkała w Sandomierzu, a wychowaniem jej zajęła się matka Bolesława. Poślubiona została wg kanonicznej formy. Cały swój posag, olbrzymi na owe czasy przekazała na odbudowę państwa polskiego, spustoszonego po najeździe Tatarów. W dowód wdzięczności otrzymała na własność Ziemię Sądecką i Pieniny. Na ręce biskupa krakowskiego Kinga i Bolesław złożyli śluby czystości. Kinga wspierała męża w sprawowaniu władzy, szczególnie kiedy był królem Polski, pełniła misje mediacyjne między skłóconymi możnowładcami. Hojnie wspierała świątynie, klasztory, fundowała kościoły, opiekowała się chorymi. Za zgodą męża Kinga wstąpiła do III Zakonu św. Franciszka z Asyżu. Po jego śmierci (1279) wraz ze swoją siostrą bł. Jolantą zamieszkała w St. Sączu, gdzie zajmowała się organizacją parafii, budową kościoła i klasztoru klarysek, który uposażyła przywilejem w 1280r., zamieszkała w nim, a po 8. latach została zakonnicą. Mieszkała w nim aż do śmierci 24 lipca 1292r., z przerwą po ucieczce w Pieniny przed Tatarami.

Pierścień św. Kingi – wg legendy poprosiła swego ojca o wiano - nie w złocie i klejnotach, jedynie o sól. Otrzymała najbogatszą kopalnię Siedmiogrodu w Marmarosz, do szybu której wrzuciła swój zaręczynowy pierścień. W drodze do Polski zabrała ze sobą doświadczonych górników i rozkazała im szukać soli. W pierwszej bryle soli, która wykopano znalazł się ów pierścień. Od tej pory w Bochni i Wieliczce zaczęto wydobywać sól na większą skalę.

Aprobaty kultu św. Kingi dokonał papież Aleksander VIII w 1690r., a kanonizacji Jan Paweł II 16 czerwca 1999r. w Starym Sączu.

Patronka Królestwa Polskiego i Litwy (1715), diecezji tarnowskiej (1901), polskich samorządowców (2007).

W ikonografii przedstawiana w stroju klaryski lub księżnej, w ręku trzyma makietę klasztoru ze Starego Sącza, czasami bryłkę soli, w której bywa pierścień.

Wspomnienie liturgiczne 24 lipca – w Polskim Kościele obowiązkowe.

*Wychodząc z Sanktuarium Traktem św. Kingi idziemy w prawo ul. Daszyńskiego, a na najbliższym skrzyżowaniu w lewo i ul. Kopernika dochodzimy na Rynek. Po prawej stronie mijamy XVII w. dom mieszczkański, zwany „Domem na Dolkach” – obecnie muzeum regionalne. Przez Rynek – przykład średniowiecznej architektury – przechodzimy po przekątnej i wchodząc w ul. Jagiellońską podążamy nią na wprost do rozwidlenia z ul. Żwirki i Wigury. Dalsza droga wiedzie **prawym** rozwidleniem ul. Żwirki i Wigury, by na następnym rozwidleniu skręcić w lewo w ul. Stromą. Początkowo pod górę, a następnie z górki dochodzimy do głównej drogi nr 969 i skręcając w lewo podążamy ul. Piłsudskiego. Po ok. 2,6 km mijamy z lewej miejscowość Mostki.*

Mostki (3,95 km)- od 1973r. to wieś sołecka położona na wys. 320 m n.p.m. należąca do gminy Stary Sącz. Jak świadczą stare zapiski już od XIV w. stanowiły własność klarysek starosądeckich, a od 1570r. starosądeckiej parafii. Od 1782 r. należały do tzw. Funduszu Religijnego. W roku 1867 Mostki stają się gminą jednowioskową. W latach 1933 – 1954 należą do gminy zbiorowej Stary Sącz – Wieś, następnie do roku 1972 – to gromada GRN Gołkowice Dolne.

Idąc dalej szosą na wprost w odległości ok.1,1 km za Mostkami dochodzimy do Gołkowic Dolnych.

Gołkowice Dolne(5,10 km) – wieś sołecka, której nazwa wywodzi się od jej założyciela Gołka. Pierwsza wzmianka z roku 1276 informuje nas o przeniesieniu wsi będącej własnością starosądeckiego klasztoru na prawo niemieckie, za pozwoleniem ks. Kingi. Wtedy to wg Jana Długosza w „Gołkowycach” był folwark i karczma. W XVI w. doszedł browar i młyn już w

siedzibie klucza gołkowickiego włości Klarysek starsządeckich. Wieś od 1579 do 1606 roku była dzierżawiona przez osoby prywatne a w roku 1770 została zajęta przez wojska austriackie i włączona do Królestwa Węgierskiego. W roku 1773 wieś należy do Galicji a od 1782r stanowi własność austriackiego skarbu państwa. W latach 1955-1972 była siedzibą GRN Gołkowice Dolne. Od 1973r. jest sołectwem Miasta i Gminy Stary Sącz.

Przechodząc przez Gołkowice Dolne mijamy zabytkowe domy kolonistów niemieckich z XVIII wieku i po ok.280 m na rozwidleniu kierujemy się w prawo drogą nr 969, a po następnych 770 m przekraczając mostem rz. Dunajec dochodzimy do ronda (przysiółek Wilkówka). Dalej szlak jakubowy prowadzi nas w prawo- ciągle wzdłuż drogi nr 969 i po ok. 280 m doprowadza do następnego ronda (przysiółek Olszynka). Dalej na wprost (ok.660 m) do kolejnego ronda z którego na lewo i po ok.370 m dochodzimy do skrzyżowania (przysiółek Pod Brzegami), po czym w prawo skos (1,7 km) do następnego skrzyżowania. Dalsza droga prowadzi na wprost już przez zabudowania Podegrodzia. Po ok.420 m dochodzimy do rozwidlenia w kształcie ronda.

Podegrodzie(9,85 km) – wieś gminna w południowej Polsce w woj. małopolskim, w Kotlinie Sądeckiej, położona na wys. 306 m n.p.m. na lewym brzegu Dunajca w widłach rzeki Słomki i potoku Barczynka, o pow. 7,38 km² i ok. 2 tys. mieszkańców - stolica Lachów Sądeckich, granicząca ze Starym Sączem. Jedna z najstarszych na Sądecczyźnie, w dokumentach źródłowych wymieniona w 1273r. (już w 1014 r. istniała tu parafia). Zabudowa Podegrodzia usytuowana jest w większości w dolinie, także na zboczach gór o łagodnych grzbiecach, zbudowanych ze skał zwanych fliszem karpackim o twardym podłożu z egoceńskich piaskowców. Występują tu lasy mieszane z przewagą iglastych, w nich różnorodne, liczne zwierzęta.

Nazwa miejscowości pod grodem powstała prawdopodobnie w czasie świetności (poł. IX w. i pocz. X w.) ważnego grodu w państwie Wiślan - Naszacowic. Była to osada miejska, leżąca przy sławnej historycznej drodze „Via Magna” z Węgier do Opatowca i Wiślicy. Pod koniec X w. Naszacowice spłonęły, a kasztelan sprawował władzę w Podegrodziu (zabytkowe „Zamczysko”). Potwierdzona jest też epoka przedchrześcijańska grodu. Pierwsze ślady obecności człowieka pochodzą z okresu paleolitu (20 tys. lat p.n.e.), odkryto także przedmioty z brązu oraz naczynia gliniane charakterystyczne dla sztuki romańskiej.

Pod koniec X w. Sądecczyzna weszła w skład Państwa Polskiego. Po najazdach tatarskich Bolesław Wstydlivy darował Sądecczyznę św. Kingdzie jako rekompensatę za przeznaczenie jej posagu na odbudowę zniszczonej Małopolski. W 1270 r. lokowany został Stary Sącz, położony przy szlaku handlowym i przejął funkcję Podegrodzia. Po ufundowaniu przez św. Kingę zakonu SS. Klarysek Podegrodzie weszło w skład ich posiadłości, z określonymi powinnościami chłopów. Następni dzierżawcy nie czynili nic, by poprawić ciężką ich dolę. W latach 1708-1710 epidemia cholery zdziesiątkowała ludność Podegrodzia. Po rozbiorach P. znalazło się w zaborze austriackim, dobra klasztorne zostały skonfiskowane. W XVIII w. rozwinęło się tu rzemiosło, ożywiła działalność społeczna, pręźnie działały partie polityczne (w 1914 r. kwaterował tu Józef Piłsudski).

Tradycję Lachów Sądeckich rozsławiają zespoły regionalne (od okresu międzywojennego działają do dziś), liczne wydane książki, lokalna prasa, działalność twórców ludowych – prezentacja ich dorobku znajduje się w Muzeum im. Zofii i Stanisława Chrzastowskich oraz w Zagrodzie Lachów „Kubalówka”.

Z Podegrodzia pochodzi bł. Jan Stanisław Papczyński, założyciel Zgromadzenia Księży Marianów, który ur. się w 1631 r. w domu położonym u stóp wzgórza zw. „Zamczyskiem”, także Michał Asanka-Japoł (1885 – 1953), pedagog, literat, publicysta.

Podegrodzie posiada liczne zabytki:

- „Zamczysko”, wczesnośredniowieczne grodzisko istniejące od X-XI w., siedziba kasztelana (spłonęło)
- Grobla, siedziba kasztelana

- kaplica św. Anny, najstarszy murowany zabytek 1631r. w stylu barokowym. Na ścianie frontowej tablica upamiętniająca 500-lecie bitwy pod Grunwaldem, wewnątrz barokowy XVII w. ołtarz
- kościół p.w. św. Jakuba Apostoła Starszego z lat 1831-35, z klasycystycznym i barokowym wyposażeniem,
- kaplica św. Sebastiana wzniesiona ok.1849 r. na dawnym cmentarzu cholerycznym
- kaplica Św. Trójcy z przełomu XVIII i XIX w.
- kaplica św. Zofii 1850 r.
- kapliczka Madonny 1849 r. posiada fasadę z wyniosłym szczytem, pilastrami z rzeźbami bł. O. Stanisława Papczyńskiego i bł. Jana Pawła II, wewnątrz polichromia, styl barokowy
- kapliczka MB Pocieszenia XVIII w., fundacja rodziny Krajewskich
- „Stara Plebania” zbudowana w 1830 r.
- pomnik bł. O. Stanisława Papczyńskiego z 1934r. zbudowany w miejscu, gdzie stał dom rodzinny Papczyńskich
- Zagroda Lachowska: chałupa, spichlerz, kuźnia, wyposażona w stare, tradycyjne sprzęty lachowskie, zbudowana w 2000 r.

Z rozwidlenia dalej idziemy w lewo i po ok.90 m na kolejnym rozwidleniu znów w lewo, by po ok. 150 m dotrzeć do z dala widocznego kościoła parafialnego p.w. św. Jakuba Ap. St.

Święty Jakub Apostoł Starszy (Większy)

Apostoł – Pielgrzym – Rycerz – powołany przez Jezusa nad Jeziorem Galilejskim natychmiast poszedł za Nim wraz ze swym bratem Janem, pozostawiając łódź, swojego ojca Zebedeusza i dobrze prosperujące łowienie ryb. „Uczynię was rybakami ludzi” – to zapowiedź bogatej w owoce działalności misyjnej. Jakub Starszy zwany też Większym uczestniczył w ważnych wydarzeniach: Przemienienie Jezusa na górze Tabor, przy wskrzeszeniu córki Jaira, w modlitwie w Ogrodzie Oliwnym. Był też świadkiem ważnych wydarzeń ewangelicznych, m.in. drugiego cudownego połowu ryb, ustanowienia Piotra Głową i Pasterzem owczarni Chrystusa oraz uzdrowienia teściowej św. Piotra. Znany z porywczego charakteru – kiedy spotkali się z odmową Samarytan na pobyt Jezusa w ich mieście domagali się wraz z bratem Janem natychmiastowego zniszczenia miasta piorunem. Otrzymali za to przydomek „Synowie Gromu”.

Po zmartwychwstaniu Pańskim przebywał wraz z Apostołami i Matką Bożą w Wieczerniku. Po zesłaniu Ducha Świętego rozpoczął działalność misyjną w peryferyjnych dzielnicach Palestyny. Tradycja podaje, że „nie wystarczało mu ciasnej ojczyznej ziemi, ruszył więc dalej i przez morza dotarł do dalekiej Hiszpanii „na koniec ziemi”. Przez około 10 lat misja nie przyniosła większych efektów: w Owiedo nawrócił jednego, a w Saragossie „ośmiu mężów”. Pewnej nocy podczas modlitwy ukazała mu się Matka Boża stojąca na kolumnie – filarze w otoczeniu aniołów i poleciła zbudowanie kościoła wokół tego filaru, co natychmiast uczynił. Stąd nazwa słynnego sanktuarium Santa Maria de Pilar, które było pierwszą świątynią w Hiszpanii. Powróciwszy do Palestyny kontynuował misję ewangelizacyjną, wysłał do Hiszpanii siedmiu wyświęconych przez siebie biskupów. Niechęć i zaciętość Żydów wobec cieszącego się autorytetem Apostoła doprowadziła do jego uwięzienia. Herod Agrypa I skazał go na ścięcie mieczem bez procesu. Św. Jakub przebaczył swojemu katowi, a ten poznawszy naukę Chrystusa przyjął chrzest i także poniósł śmierć męczeńską. I tak św. Jakub stał się pierwszym męczennikiem kościoła wśród Apostołów. Nie wiadomo co stało się z ciałem św. Jakuba. Prawdopodobnie pochowany został w Jerozolimie, a jeden z przekazów mówi, że ciało jego zostało w cudowny sposób przeniesione do Hiszpanii, lecz potem „Anioł Pański w tajemnicy zabrał głowę św. Jakuba i zaniósł ją do Jerozolimy”. Grób Apostoła odkryto około 814r., wskazany przez „deszcz spadających gwiazd”, stąd nazwa Santiago de Compostela – święty Jakub z Ziemi Gwiazd.

W 844r. w bitwie pod Clawido na polu walki pojawił się rycerz na białym koniu, a jego waleczność przyczyniła się do zwycięstwa nad muzułmanami – owym rycerzem był św. Jakub „Pogromca Maurów” wspomagający obrońców chrześcijaństwa po swojej śmierci.

Santiago stało się i jest do dzisiaj miejscem pielgrzymek całego świata, uznane aktem papieskim za trzecie po Jerozolimie i Rzymie miejsce święte chrześcijaństwa. Począwszy od IX wieku w Europie zaczęły powstawać szlaki prowadzące do grobu Apostoła, od kilku lat intensywnie odtwarzane, także na terenie Polski.

Kościół p.w. św. Jakuba Apostoła Starszego w Podegrodziu

Zbudowany w latach 1830 - 85, na miejscu kościoła który wraz z plebanią spłonął w 1882r. Konsekrowany przez biskupa tarnowskiego 1835r., późnoklasycystyczny z cegły, otynkowany, kryty blachą, trzynawowy, halowy, z wyższym prezbiterium zamkniętym półkoliście. Po jego bokach usytuowane są dwie przybudówki (zakrystia i przedsionek) oraz czworoboczna kaplica, od frontu kwadratowa wieża wtopiona częściowo w dach korpusu, zwieńczona baniastym hełmem z latarnią; dachy wielospadowe. W prezbiterium główny ołtarz z 1865r., w nim obraz św. Jakuba Starszego Apostoła namalowany w 2006r. przez Kazimierza Twardowskiego i drugi Niepokalanego poczęcia NMP. Dwa boczne ołtarze (po gruntownej renowacji) św. Józefa i św. Anny Samotrzcę pochodzą z przełomu XVII- XVIII w. U wejścia marmurowa barokowa chrzcielnica datowana na XVII wiek, także obrazy, w tym bł. O. Stanisława Papczyńskiego. Przy kościele znajduje się kaplica poświęcona błogosławionemu, w której od 2007r. spoczywają jego relikwie. Ponadto w parafii oprócz wielu kapliczek, krzyży, są jeszcze dwie kaplice, w których sprawuje się niedzielne msze św.: p.w. św. Józefa Oblubieńca w Gostwicy (w budowie) i p.w. św. Urszuli Ledóchowskiej (w stanie surowym).

Parafia datowana na rok 1014 była rozległą, jedną z najstarszych w diecezji tarnowskiej. W 1448r. biskup krakowski Zbigniew Oleśnicki podniósł parafię p.w. św. Małgorzaty w Nowym Sączu do rangi kolegiaty i utworzył archidiakoniat Sądecki. Jako uposażenie wyznaczył parafię w Podegrodziu, tym samym przestała być jednostką samodzielną.

Od 1791r. administrację w parafii ponownie przejęli proboszczowie.

W 1580r. Felicja Rolczanka ufundowała przy parafii szpital, a w 1596r. założono szkołę. Kronika prowadzona jest od 1591r., a księgi matrymonialne od 1664.

Bł. O. Stanisław Papczyński -Sługa Maryi Niepokalanej Błogosławiony Stanisław od Jezusa i Maryi Papczyński ur. się 18 maja 1631r.(w tym samym dniu i miesiącu co bł. Jan Paweł II), w wiejskiej rodzinie w Podegrodziu, tego samego dnia ochrzczony w miejscowym kościele p.w. św. Jakuba. Przyszły założyciel Zgromadzenia Księży Marianów, pierwszego powstałego na ziemiach polskich, istniejącego do dziś katolickiego i wybitnie maryjnego męskiego zakonu, miał trudne koleje losu. Naukę rozpoczął w szkole parafialnej w Podegrodziu, kontynuował w Nowym Sączu, kształcił się w kolegiach jezuickich i pijarskich w różnych miastach, często w biedzie, chorował. Z powodu maryjnego charakteru zgromadzenia pijarów wstąpił tego zakonu i w 1656r. złożył śluby zakonne. W 1661r. mając 30 lat przyjął święcenia kapłańskie. Pracował jako moderator bractwa, prefekt w kolegium, nauczyciel retoryki. Wybitny kaznodzieja, erudyta, autor licznych dzieł, głęboki mistyk, spowiednik - jego penitentami byli m. in. nuncjusz apostolski w Polsce, późniejszy papież Innocenty XII oraz późniejszy król Polski Jan III Sobieski. Troską jego byli biedni, niewykształceni, alkoholicy, społecznie pokrzywdzeni, zaniedbani duchowo, starsi i bezbronni oraz dusze w czyścju cierpiące. W 1667r. wyjechał do Rzymu, potem pracował w Czechach.

Potrafił rozszerzać i bronić prawdy o Niepokalanym Poczęciu NMP zanim została zdefiniowana jako dogmat wiary. Założył biały habit i od 1684r. czynił starania o założenie zgromadzenia (zwolniony wcześniej przez papieża ze złożonych ślubów), zgodę otrzymał w 1669r. W czerwcu 1701r. złożył śluby zakonne we wspólnocie mariańskiej, a 17 września zmarł w Górze Kalwarii, pochowany w kościele Wieczerzy Pańskiej.

Żył w czasach wojen ze Szwedami, Siedmiogrodem, Kozakami, Moskalami, Turkami, obrony Jasnej Góry i Ślubów Lwowskich Jana Kazimierza. Jego wskazania dotyczyły poświęcenia dla Rzeczypospolitej: „pozycja, integralność i w ogóle ocalenie twoje spoczywa na barkach dzielnych obrońców twojej wolności”...”Dajcie ojczyźnie Polaków, nie pacholków...ludzi silnych, odważnych, zdolnych do wielkich wysiłków, zaprawionych do walki, przygotowanych do brania udziału w naradach”.

Senat RP w Uchwale z dnia 31 marca 2011r. (ogłoszonej w MP) apeluje o przybliżenie postaci Ojca Stanisława współczesnemu pokoleniu Polaków, a szczególnie młodzieży, także do środowisk oświatowych o popularyzację postaci i dokonania błogosławionego.

Sejm Rzeczypospolitej Obojga Narodów w 1764 r. wniósł petycję do Stolicy Apostolskiej o wyniesienie do chwały ołtarzy „cudami słynącego Polaka Stanisława Papczyńskiego”. Proces rozpoczął się w 1767 r., przerwany przez rozbiory Polski. Beatyfikacji „Ojca ubogich”, Apostoła świętości początków ludzkiego istnienia”, dokonał 16 września 2007r. w Licheniu kard. Tarcisio Bertone, legat papieski. Wspomnienie liturgiczne 18 maja, w dniu urodzin.

Omijając kościół z lewej strony wychodzimy na główną drogę, którą kierujemy się na lewo (południowy zachód) i początkowo łagodnym zakrętem w prawo, a następnie na wprost miejscami zalesionym terenem .Po ok.800 m dochodzimy do rozwidlenia, które przechodzimy na wprost, a po następnym 1,0 km, pod koniec przechodząc przez luźną zabudowę dochodzimy do skrzyżowania w Juraszowej.

Juraszowa (11,62 km)

Mała wieś w woj. małopolskim, pow. nowosądeckim w Beskidzie Wyspowym na wys. 400-450m n.p.m. Nazwa pochodzi od imienia Jurasz, należącego do właściciela wsi. Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1427r. (Jan Długosz).

Mieszkańcy wykazywali dużą aktywność społeczną już w okresie międzywojennym, a w czasie okupacji działały tu tzw. Trójki wiejskie, mające za zadanie wykrywanie szpiegów. Prowadzone są tu gospodarstwa agroturystyczne.

Wierni kościoła rzymskokatolickiego należą do parafii w Podegrodziu. We wsi znajduje się wzniesiona wspólnie kaplica MB Częstochowskiej z dwoma półkolumnami zwieńczonymi metalowym krzyżem, z sygnaturką w wieżyczce. Wewnątrz kopia obrazu MB Częstochowskiej i MB Adorowanej. Druga zabytkowa kaplica Chrystusa Frasobliwego pochodzi z XIXw. , wewnątrz oleodruki św. Anny, Serca Jezusowego i św. Teresy.

Skrzyżowanie w Juraszowej przechodzimy na wprost wchodząc na drugorzędną połączoną drogę, którą początkowo odkrytym terenem a pod koniec lasem po ok.1,35 km dochodzimy do skrzyżowania z drogą relacji Naszacownice – Świdnik. Teraz skręcamy w prawo, przekraczamy rzekę i po ok.370 m na rozwidleniu kierujemy się w lewo w stronę miejscowości Owieczka. Minąwszy wieś po ok. 2,73 km droga prowadzi lekkim łukiem w prawo w coraz to gęstszą zabudowę miejscowości Łukowica. Po ok. 400 m łączymy się z dochodzącym z lewej strony zielonym szlakiem turystycznym, który opuści nas dopiero w Limanowej.

Łukowica (19,89 km)

Wieś w pow. limanowskim, woj.. małopolskim (w latach 1975-1998 w nowosądeckim) na wys. 310-766m n.p.m., ludn. około 2200. Położona na łagodnych stokach i wierzchołkach

w południowo-wschodniej części Beskidu Wyspowego w dolinie potoku Łukowica wioska pełna jest sadów. Stoki pokryte równymi rzędami jabłoni, wiśni, śliw, porzeczek, przypominają pejzaże Węgier lub winnice Francji. Jako osada należy do prehistorycznych, znaleziska wskazują na jej istnienie w czasach 1300-400 przed Chr. Pewnymi są początki XIV w. (Świętopietrze). Działała tu m. innymi drukarnia ariańska (Braci Polskich).

Do rejestru zabytków wpisano:

- drewniany kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Apostoła (pełnił kiedyś funkcję sanktuarium maryjnego), wzmiankowany w 1325r. gruntownie przebudowany w latach 1693-1697 w stylu barokowym. Ma charakter zrębowy i wieżę o konstrukcji słupowej, dzwon na wieży pochodzi z 1752r. Wewnątrz polichromia oraz zacheuszki z XVI w. Ciekawostką są odkryte niedawno w kruchcie zęby ludzkie. Kościół znajduje się na szlaku architektury drewnianej,
- ogrodzenie kościoła z kapliczkami Drogi Krzyżowej,
- cmentarz przykościelny i murowana kaplica Krzyża Św. na cmentarzu (z czasu arian), przebudowana w stylu neogotyckim, gruntownie odrestaurowana,
- park dworski z założeniem stajni i budynków gospodarczych. Dwór drewniany modrzewiowy, własność Michała hr. Rostworowskiego został spalony pod koniec II wojny światowej.

W miejscowości Czarny Potok, ok. 3 km od Łukowicy rośnie wiekowa lipa (497 lat, 851 cm obwodu), najgrubsza i najstarsza w Polsce.

Znane osoby związane lub urodzone w Łukowicy:

- Michał Sędziwój herbu Ostoja - alchemik i lekarz XVII-wiecznej Europy,
- Marian Karol Leja - rzeźbiarz i twórca ludowy,
- Leon Żuławski – pisarz i lekarz, związany później z Limanową i Krynica,
- ks. prof. Szczepan Wiktor Ślaga - wykładowca seminaryjny i akademicki (opublikował blisko 200 tekstów naukowych),
- Jan Rudnicki - malarz,
- Jan Król - duchowny katolicki, prezenter Radia Maryja i TV Trwam.

Po połączeniu się z zielonym szlakiem idziemy dalej wygodnym chodnikiem głównej drogi ok.0,7 km, po czym na wyraźnym rozwidleniu skręcamy ostro w prawo tył. Dalej Beskidzka Droga św. Jakuba prowadzi nas wspólnie z zielonym szlakiem turystycznym wśród sadów łagodnym zakrętem w prawo a po ok.265 m na rozwidleniu skręcamy w lewo i po następnych 270 m dochodzimy do skrzyżowania na którym również skręcamy w lewo. Wszystkie rozwidlenia i skrzyżowania następnych 2,16 km drogi przechodzimy na wprost, przechodząc przez luźną zabudowę wsi, mając górę Cisówkę po lewej stronie. Koło białej murowanej kapliczki wspaniały widok. Przy ostatnich zabudowaniach Łukowicy opuszczamy szosę i skręcając w lewo wchodzimy w las, wdrapując się na Górę Pępówkę. Około 600 metrowa wspinaczka wyprowadza nas na szczyt, by po następnych ok.800 m -początkowo grzbietem a następnie stromo w dół pod koniec wychodząc z lasu na wolną przestrzeń– zejść do szosy. Szosą w lewo ok.190 m mijając po drodze uroczy krzyż między dwiema lipami na trawiaste siodło przełęczy między Łyżką a G.Pępówką. Na kolejnym rozwidleniu kierujemy się w prawo w górę i wchodzimy w las. Po ok.850 m już na łagodnym grzbiecie, na małej przełęczce łączymy się z czarnym szlakiem turystycznym biegnącym z Przyszowej na Łyżkę. Idąc dalej łagodnym grzbietem w kierunku północno-zachodnim, po 5 min. wychodzimy na zalesiony szczyt Łyżki.

Łyżka(803 m n.p.m.) (26,10 km) – wzniesienie w paśmie wzgórz oddzielających dolinę Słomki od doliny jej dopływu – potoku Łukowica na wschodnich obrzeżach Beskidu Wyspowego. Na szczycie Łyżki od strony wschodniej znajdują się resztki murów i fosy po dawnym zamku w Przyszowej. Według przekazów w zamku tym schowała swoje skarby św.

Kinga, uciekając z klasztoru w Starym Sączu przed najazdem tatarskim. Po najeździe tatarskim św. Kinga opuszczając zamek zostawiła srebrną łyżkę i stąd pochodzi nazwa szczytu. Natomiast według historyków zamczysko nie ma nic wspólnego z św. Kingą i było prawdopodobnie własnością rodu rycerskiego używającego zawołania Jonina lub Janina.

Dalej Beskidzka Droga św .Jakuba prowadzi nas równolegle z zielonym szlakiem turystycznym zakosami stromo w dół zalesionym zboczem Łyżki. Po ok.15 minutach wychodzimy z lasu obok najwyższej położonego, samotnego gospodarstwa przysiółka Siekierczyny – Na Groniu schodząc połą ścieżką do szosy. Teraz szosą idziemy w lewo ok.190m, a następnie opuszczając szosę skręcamy w prawo i kierujemy się w bardzo szeroką przecinkę leśną. Prawą krawędzią lasu, pod koniec przez zagajnik wychodzimy na otwartą przestrzeń i dochodzimy do drogi, którą skręcamy w lewo. W krótkim czasie po kilku zakrętach dochodzimy do głównej drogi i nią skręcamy w lewo. Po niecałych 600 m opuszczamy główną drogę i skręcamy w prawo, a po kolejnych 90 m jeszcze jeden zakręt w prawo, by po ok.250m minąwszy zabudowania wejść w las. Po krótkiej chwili mijamy wierzchołek Kuklacza I (693 mn.p.m.)i początkowo krawędzią lasu a następnie wolną przestrzenią schodzimy do Zarębówki –przyczółka Siekierczyny. Po przekroczeniu rzeczki Słomka wychodzimy na szosę i nią w lewo do widocznego kościoła p.w. Matki Bożej Łaskawej w Siekierczynie. Za kościołem na rozwidleniu wchodzimy w prawo skos w drogę, którą po ok.750m dochodzimy do szosy łącząc się z niebieskim szlakiem turystycznym z Cichonia. Połączonymi szlakami - zielonym i niebieskim- szosą idziemy w prawo w kierunku Limanowej, od której dzieli nas już tylko 4,3 km. Po ok.1,5 km mijamy z lewej strony reprezentacyjny cmentarz X limanowskiego okręgu cmentarnego.

Cmentarz wojenny nr 368 Limanowa- Jabłoniec

Położony na wys. 518m n.p.m. na stokach wzgórza Jabłoniec (624m n.p.m.) największy i najbardziej reprezentacyjny cmentarz żołnierski okręgu X, jeden z najciekawszych w całej Zachodniej Galicji - starannie wykonany i utrzymany, kryje groby 409 żołnierzy poległych w Bitwie pod Limanową. Mimo przewagi wojsk rosyjskich, wzgórze zostało zdobyte 11 grudnia 1914r. i utrzymane przez węgierskich huzarów pod dowództwem płk. Othmara Muhra. Ten moment walk uchodzi za przesilenie całej operacji - ciężar wojny przeniósł się w Karpaty, aż do przelomu pod Gorlicami.

Po bitwie tylko ciała oficerów pochowano uroczyście 13 grudnia na cmentarzu w Tymbarku. Na Jabłońcu osobno chowano żołnierzy austriackich, węgierskich i rosyjskich. Cmentarz założono już w czasie I wojny światowej, a w obecnym kształcie zaprojektował go architekt Gustav Ludwig. Pełen zieleni jest rodzajem parku krajobrazowego. Cmentarz utworzono usypując skarpe, przez którą poprowadzono taras widokowy. Położony na południowym skłonie wzgórza (z widokiem na Limanową) ma kształt nieregularnego wieloboku, ogrodzony kamiennym murem przez włoskich jeńców wojennych. Kwatery grobów opadają tarasowo po zboczu wzgórza. Przy wejściu usytuowana jest kaplica-mauzoleum Othmara Muhra, gdzie początkowo został pochowany. Zbudowana jest w formie nawiązującej do północno-włoskiego typu architektury kaplicowej, z kamienia ciosowego, na planie ośmioboku (hipotezy: 1.bitwa rozpoczęła się 8 grudnia; 2.tak buduje się baptysterium, a żołnierze przeszli tu chrzest bojowy), z ośmioma słupami w narożach, kryta „karpiówką”, zwieńczona krzyżem maltańskim, z epitafium o treści „Pułkownik Othmar Muhr zmarł bohaterską śmiercią 11 grudnia 1914r.”(ciało jego zostało przeniesione na Węgry, a rodzina otrzymała szlachectwo z przydomkiem „Limanowski”). W miejscu, w którym zginął pułkownik wykonano pomnik zwieńczony kulą. W dolnej części cmentarza umieszczony jest tekst węgierskiego pisarza Ferenc’a Molnar’a (autor „Chłopców z Placu Broni”), upamiętniający poległych, wiernych huzarów. Molnar jako korespondent wojenny swoimi reportażami z pola walki na Jabłońcu rozślawił Limanową. W Budapeszcie jednemu

z placów nadano istniejącą do dziś nazwę „Limanowa”. Obok cmentarza stoi igliczny pomnik w miejscu śmierci Leonarda von Hun und Hohenstein – rotmistrza 9 pułku huzarów (pochowany jest w rodzinnym grobowcu), ufundowany przez jego rodzinę.

Druga część cmentarza miała być tarasem widokowym, jednak umieszczono tu mogiły żołnierzy Armii Radzieckiej z II wojny światowej, z typowymi nagrobkami z pięcioramienną gwiazdą. Na wzgórzu można znaleźć ślady umocnień z czasów I wojny światowej.

Do cmentarza prowadzi również niebieski szlak sprzed Muzeum Regionalnego.

Dalsza Droga Jakubowa wiedzie pielgrzymia dość stromo w dół ul. Jabłoniecką, by po ok. 2,7 km przy Przedsiębiorstwie Usług Handlowych Miduw skręcić w lewo w obwodnicę Limanowej - ul. Zygmunta Augusta. Mijając kompleks sportowy (hala i hotel) skręcamy za znakami niebieskimi w prawo (uwaga, zielone znaki prowadzą dalej na wprost), przechodzimy przez osiedle Zygmunta Augusta, mijamy basen kąpielowy, pałac Marsów i przez park wychodzimy na Rynek do Bazyliki Matki Bożej Bolesnej.

Limanowa (35,80 km) – miasto powiatowe w woj. małopolskim, w centralnej części Beskidu Wyspowego, 400-700m n.p.m., o pow. 18,64 km², około 15 tys. mieszkańców, przy drodze krajowej z Nowego Sącza (25km) do Krakowa i Bochni oraz na zachód do Bielska-Białej. Położone malowniczo w kotlinie górskiej u zbiegu trzech potoków, tworzących rzekę Sowlinę, dopływ Łososiny; od północy otoczone Łysą Górą (781m) i Miejską Górą (716m - znajduje się tu najwyższy w Polsce stalowy krzyż), z pozostałych stron niższymi: Paproć, Dzielec, Lipowy, Jabłoniec. W pobliżu znajduje się Gorczański Park Narodowy. Z Limanowej widoczny jest najwyższy szczyt tej części Beskidu - Mogielnica (1170m n.p.m.), także pasmo Gorców i Tatry. Posiada łagodny mikroklimat, walory turystyczne i rekreacyjne (okoliczne rezerваты przyrody: „Luboń Wielki”, „Śnieżnica”, „Kostrza”).

Pierwsza wzmianka o Limanowej jako wsi należącej do rodu Słupskich herbu „Drużyna”, którzy ufundowali tu kościół i erygowali parafię pochodzi z 1496r. W 1527r. nowy właściciel Stanisław Jordan herbu „Trąby” uzyskał od króla Zygmunta II Augusta przywilej podniesienia Limanowej do rangi miasta przy zachowaniu wymogów prawa magdeburskiego (użytych jej także widniejącej w herbie Trąby). Kolejni królowie potwierdzali przywilej, a ostatni (zagarniętej przez Austrię w 1767r. - jeszcze przed rozbiorami) nadał w 1792r. cesarz Franciszek Leopold. Przebiegający tędy boczny szlak handlowy z Węgier do Krakowa dał miastu możliwość rozwoju: powstał browar eksportujący piwo na Węgry, kwitł handel, rzemiosło, u schyłku XVI w. istniała szkoła parafialna. Zniszczone miasto w czasie potopu szwedzkiego, epidemii, wielkiego pożaru w 1697r. (wtedy spłonął także kościół), odbudowano dopiero w czasach galicyjskich. W 1833r. powstała poczta. Rozgłos Limanowej przyniosły jarmarki na bydło, zbudowana w 1885r. linia kolejowa Chabówka – Nowy Sącz, a na przełomie XIX i XX w. rafineria nafty, browar, tartak. W czasie I wojny światowej było terenem krwawych walk (Bitwa pod Limanową). Walczyli także Legioniści wraz z Komendantem Józefem Piłsudskim, który przebywał tu kilkakrotnie i mile wspominał gościnność Podhalan („Moje pierwsze boje”). Główna ulica nosi jego imię. Miasto uległo zniszczeniu, nastąpił kryzys gospodarczy, zamknięto rafinerię, browar. Zdołano jednak zelektryfikować miasto, zbudowano wodociąg, szkołę.

W czasie II wojny światowej Limanowa znalazła się w GG. W byłej rafinerii hitlerowcy urządzili wielką bazę paliw dla frontu wschodniego. Miasto i cały teren objęte były akcją tzw. Goralenvolku, która tu nie przyniosła żadnych rezultatów. Okolice Limanowej stały się wielką bazą partyzancką.

Po wojnie Limanowa zasłynęła z gospodarności, jej intensywny rozwój nastąpił w latach 60. Powstały szkoły, osiedla mieszkaniowe, nowe zakłady pracy, szpital, miasto zgasyfikowano, przebudowano centrum (pod tym pozorem usunięto z Rynku figurę św. Floriana). Rynek

pierwotnie zabudowany był domami drewnianymi o konstrukcji zrębowej i czterospadowymi dachami krytymi słomą lub gontem z wysuniętymi okapami, tworzącymi ciąg podcieni. Po spaleniu powstały domy o układzie kalenicowym nadal z podcieniami spełniającymi rolę dekoracyjną i użytkową. Obecne kamienice (najstarsza z 1845r. na rogu Rynku i ul. Kościuszki) zbudowane na wzorach podcieniowych kamienic renesansowych w Polsce (Kazimierz nad Wisłą, Rynek w Zamościu) świetnie spełniają rolę publiczną. Istnieją tu 4 typy podcieni: frontowe (arkadowe) piękne i stylowe, narożne, podcienia „soboty” przy kościele i „architrawowe” przy domach towarowych użyteczne ale pozbawione funkcji dekoracyjnych.

Wydawany tu „**Almanach Ziemi Limanowskiej**” zawiera wiele interesujących wiadomości: o regionie, sławnych osobach, ich patriotyzmie, obyczajach, o historii, przyrodzie, także ciekawostek.

Zabytki: Kościół paraf. P.w. MB Bolesnej, kapliczka k. Dworu Marsów, Dwór Marsów, kapliczka przy ul. Kościuszki, park miejski, Szkoła Muzyczna, cmentarze z I wojny świat. Nr 366 i Nr368, cmentarz żołnierzy radzieckich z II wojny światowej, dwór i kościół p.w. Wszystkich Św. w Łososinie Górnej, ogród podworski z aleją dojazdową.

Urodzeni w Limanowej m. innymi:

- Zygmunt Berling – gen. LWP
- ks. pułk. Józef Joniec, Legionista, żołn. 1920r., kapelan Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich, później II Dywizji Karpackiej, uczestnik bitew pod Tobrukiem i Monte Cassino,
- bp Piotr Bednarz, prof. WSD w Tarnowie, biskup tarnowski ks. Andrzej Jeż,
- Katarzyna Zielińska, Teresa Dzielska - aktorki, Joanna Tokarczuk - malarka,
- Dorota Gawryluk - dziennikarka,
- sportowcy: m. in.: Justyna Kowalczyk, Małgorzata Gruchała, Bartłomiej Gaj, Marcin Kolusz, Jan Kołodziej, Jakub Kot, Maciej Kot i wielu innych.

Bazylika Matki Bożej Bolesnej w Limanowej - rzymskokatolicka świątynia będąca kościołem parafialnym, podniesiona do rangi Bazyliki Mniejszej przez papieża Jana Pawła II w 1991r.- Sanktuarium, w którym szczególnym kultem w Beskidzie Wyspowym i szeroko poza nim otaczana jest łaskami słynąca figura MB Bolesnej. Pochodząca z XIV w., o wys. około 1m, wykonana z drzewa lipowego, wewnątrz wydrążona - według przekazu do pobliskiej wsi Mordarka przywieziona została z Węgier. Początkowo umieszczono ją na lipie, a w XVIII w. w zbudowanej drewnianej kapliczce, zaś w 1753r. umieszczono w drewnianym kościele w Limanowej. Kościół spłonął, figurę jednak uratowano. Postać Maryi siedząca na ławie i trzymająca na kolanach martwe ciało Chrystusa umieszczona jest w centralnej części głównego ołtarza bazyliki. Pieta ukoronowana została przez abpa Karola Wojtyłę w 1966r. w ramach obchodów milenijnych, rekoronowana (po 15 latach korony skradziono) 22 czerwca 1983r. przez papieża Jana Pawła II na błoniach krakowskich.

Bazylika powstała w latach 1914-18 jako pomnik-wotum na 100. rocznicę Konstytucji 3 Maja, z inicjatywy ks. Kazimierza Łazarskiego, projektu warszawskiego architekta Zdzisława Mączyńskiego, konsekrowana w 1921r. przez biskupa tarnowskiego Leona Wałęgę. Jest secesyjną, murowaną, trójnawową bazyliką o ścianach zewnętrznych wyłożonych kamieniem. Wysoka wieża przy fasadzie zwieńczona jest neobarokowym hełmem, u szczytu fasady znajduje się rzeźba Ukrzyżowanego, poniżej polski Orzeł i daty 1791-1891. Wewnątrz zdobiona dekoracjami figuralnymi, posiada liczne polichromie, rzeźby, mozaiki. Ołtarze boczne to: MB Różańcowej z obrazem MB Ostrobramskiej; Najśw. Serca PJ z figurą Jezusa adorowanego przez anioły, rolnika i księdza; ołtarz Relikwi Świętych i Błogosławionych; ołtarz Św. Józefa z dekoracją niewiernego Tomasza i św. Urszuli Ledóchowskiej; ołtarz w kaplicy św. Antoniego.

Światło do wnętrza bazyliki wpada przez liczne witraże, które obok witraży Wyspiańskiego i Mehoffera z krakowskich kościołów mają najwyższą wartość artystyczną w Polsce:

- *Wizja i cud Jana z Mathy* oraz *Adoracja Chrystusa Ukrzyżowanego przez św. Kazimierza* - wykonany przez Konrada Krzyżanowskiego,
- *św. Walenty* i inne okrągłe witraże projektu Józefa Mehoffera,
- *Polonia Rediviva* oraz *Siewca* autorstwa Wincentego Gawrona.

W wyposażeniu: drewniana późnogotycka chrzcielnica z 1527r. ocalona z pożaru, złożona ambona ozdobiona figurami Ewangelistów i zwieńczona figurą Chrystusa Zmartwychwstałego, Stacje Drogi Krzyżowej.

Wokół kościoła rozciąga się rozległy plac, gdzie pielgrzymi mogą odpocząć i pomodlić się, wokół krużganki, które zdobi kolekcja figurek MB przywiezionych z różnych stron świata, Grota MB z Lourdes, do której prowadzą schody z wbudowanymi kamieniami z Drogi Krzyżowej w Jerozolimie, Carillon – zespół 19 dzwonów wygrywających melodie religijne.

Przed bazyliką umieszczony jest pomnik Jana Pawła II, który w drodze do Starego Sącza 16 czerwca 1999r. zatrzymał się obok świątyni Limanowskiej.

Corocznie we wrześniu do MB Bolesnej z pierwszego w Polsce Ośrodka Kulturalno-Religijnego dla Romów w Łososinie Górnej wyrusza Międzynarodowa Pielgrzymka Romów, podczas której przystępują do sakramentów św.: chrztu, bierzmowania, małżeństwa i I Komunii św. Troskliwym ich opiekunem był ówczesny biskup tarnowski - „biskup Romów” - śp. ks. Józef Życiński.

Kościół w Limanowej wyróżnia się sylwetką wśród kościołów Małopolski. Jest przykładem nurtu rodzimego w sztuce, wyrosłego na tradycji, kulturze i patriotyzmie

Wychodząc z bazyliki idziemy przez Rynek, a następnie w lewo skos przez Mały Rynek w ul. Kilińskiego i nią lekkim łukiem w prawo przez rz. Mordarkę do ul. Kopernika. Teraz skręcamy w prawo, po czym w najbliższą ulicę w lewo i na wprost przez tory kolejowe. Za torami dalej na wprost niebieskim szlakiem turystycznym bardzo stromą ulicą Leśną w kierunku widocznego na wysoko w górze stalowego krzyża. Niebieskie znaki turystyczne będą nam towarzyszyć aż na zachodni wierzchołek Sałasza. Po dłuższej chwili asfalt skręca w prawo wzdłuż lasu ul. Karłowicza, a Beskidzka Droga św. Jakuba wkracza w las na wprost za znakami niebieskimi na ścieżkę z drewnianymi schodami i poręczami. Za kapliczką w lewo stromymi schodami odchodzi żółty szlak (okrężny) na Miejską Górkę z 37 metrowym krzyżem, gdy tymczasem nasza droga prowadzi pod górę łukiem w prawo aż do przegięcia grzbietu. W tym miejscu żółty szlak odchodzi w prawo na Łysą Górę, a my za znakami niebieskimi schodzimy stromo w dół aż do wyjścia z lasu przy dolnej stacji wyciągu narciarskiego, po czym na wprost drogą odkrytym terenem do parkingu w osadzie Molówka przy drodze dojazdowej z Sarczyna. Od parkingu i przystanku autobusowego w Molówce dalej idziemy w lewo w górę, drogą w kierunku przełęczy pod Sałaszem. Minąwszy kapliczkę po dłuższej chwili, na zakręcie w lewo nasze „Camino” wraz z niebieskim szlakiem prowadzi na wprost opuszczając drogę. Wspinając się stromo lasem w górę dochodzimy do krawędzi grzbietu. W tym miejscu początek bierze odchodzący w lewo zielony szlak na Groń a my ostro w prawo, dalej za niebieskimi znakami wąską dróżką wspinamy się coraz to łagodniej w górę. Po wyjściu na odkrytą łąkę (Polana Stoły) szlak doprowadza nas na zachodni wierzchołek Sałasza (865mn.p.m.), na którym tabliczka z błędnym oznaczeniem jako główny wierzchołek. Schodząc łagodnie z wierzchołka niebieskim szlakiem na wschód po ok.15 min. dochodzimy do przełęczy między Sałaszami, łącząc się z czarnym szlakiem.

Przełęcz między Sałaszami (42,00 km)- łagodne siodło między Sałaszem Wschodnim (głównym wierzchołkiem) a Sałaszem Zachodnim (Małym Sałaszem). Pod przełęczką podchodzą kiedyś zaludnione polany zwane ogólnie Polana Stoły.

Z przełęczy zaczynamy schodzić w lewo tył czarnym szlakiem łagodnie trawersując północne zbocze Sałasza Zachodniego. Początkowo lasem a pod koniec odkrytymi polanami dochodzimy do gwiaździstego rozwidlenia (teren wsi Jaworzna), na którym z lewej dochodzi droga jezdna z przełęczy pod Sałaszem. Dalej idziemy za czarnymi znakami w prawo skos prawym (wschodnim) stokiem wzgórza do przyczółka Zelkówka. Minąwszy wzgórze dochodzimy do następnego gwiaździstego rozwidlenia łącząc się ponownie z drogą jezdnią z przełęczy i nią kierujemy się w prawo skos do wzgórza Korab(727 mn.p.m.). Na prawo od drogi znajduje się wojenny cmentarz nr 359, na którym pochowano 33 żołnierzy austriackich poległych w I wojnie światowej. Podążając cały czas za czarnymi znakami grzbietem schodzimy do przyczółka Rozpite a następnie do gminnej miejscowości Laskowa. Przechodząc przez centrum wsi łączymy się z dochodzącym z prawej, niebieskim szlakiem kolarskim, mijamy z prawej strony boisko sportowe, przekraczamy rzekę Łososinę i mając po lewej zabytkowy Dwór Michałowskich a po prawej kapliczkę dochodzimy do głównej szosy. Teraz opuszczamy czarny szlak i kierujemy się szosą w prawo. Po ok.50 m dochodzimy do znajdującego się po lewej stronie kościoła parafialnego p.w. Najświętszego Imienia Maryi w Laskowej.

Laskowa (48,00 km) - rozległa wieś w pow. limanowskim, w woj. małopolskim o charakterze turystyczno-wypoczynkowym, położona w Beskidzie Wyspowym na wys. 440-802 m n.p.m., w kotlinie po obu stronach rzeki Łososina i na zboczach gór Laskowa Góra i Kamionna. Pierwsze pisane wzmianki o wsi pochodzą z 1402r., od 1420-1688 własność Laskowskich. W 1688r. biskup krakowski Jan Małachowski sprowadził zakon Księża Misjonarzy Świętego Wincentego a' Paulo z Francji i darował im nowo wybudowany dworek. W 1945r. stał się kwaterą dowódcy 1. Frontu Ukraińskiego marszałka Iwana Koniewa.

Drewniany dworek z 1677r., obecnie własność Michałowskich, jest budowlą parterową, wzniesiony na planie prostokąta, posiada ściany o konstrukcji zrębowej, czterospadowy dach łamany w stylu polskim. Laskowscy posiadali także piekarnie, stajnie, stodoły, spichlerze, browar. Najcenniejszą częścią dworu jest kaplica (funkcjonowała do roku 1908) z polichromowanymi religijnymi motywami. W pobliżu znajdują się spichlerz i murowane stajnie. Dwór otacza park z wielowiekowymi drzewami, niektóre uznane za pomniki przyrody.

W pobliżu rzeki Łososina znajduje się drewniana kaplica z figurką św. Jana Nepomucena.

Wpisane do rejestru zabytków są dwa cmentarze wojenne (I wojna świat.- Bitwa pod Limanową): nr 358, gdzie spoczywa 98. poległych żołnierzy austriackich, węgierskich i polskich oraz nr 359 w pobliskiej Jaworznej z 33. żołnierzami austriackimi.

We wsi znajdują się dwa hotele, stacja narciarska z wyciągiem krzesełkowym i trzy talerzykowe, szlaki turystyczne, w planie budowa zbiornika wodnego zaporowego z zapleczem turystycznym, tradycyjna przetwórnia owoców, produkcja serów.

W Laskowej urodził się o. Józef Joniec, pijar, były prezes stowarzyszenia Parafiada – zginął w katastrofie polskiego samolotu rządowego pod Smoleńskiem.

Kościół parafialny p.w. Najświętszego Imienia Maryi w Laskowej
Rzymskokatolicka parafia należy do diecezji tarnowskiej, dekanat w Ujanowicach. Po kasacji niektórych zakonów wieś należała do parafii w Łososinie Górnej. W 1908r. biskup tarnowski Leon Wałęga utworzył w Laskowej ekspozyturę kościelną. Pierwszą świątynią była skromna drewniana kaplica, do której przeniesiono z tut. dworu obraz MB Niepokalanej. Parafię erygowano w 1925r., a obecny kościół autorstwa Wacława Wiktora wzniesiono w latach 1925-34. Konsekrował go w 1934r. bp Lisowski. Jest to budynek w stylu eklektycznym, wykonany z kamienia, otynkowany, przykryty blachą, wzniesiony w układzie bazylikowym. Posiada trzy

nawy i dwie kaplice boczne, kwadratową wieżę nakrytą neogotyckim dachem. Wnętrze kościoła sklepione, zdobi je polichromia figuralna z 1966r. Ołtarz główny wyk. w 1966r., w jego centrum znajduje się XVIII- wieczny dworski obraz MB Niepokalanej. Ołtarz zdobią płaskorzeźby Duch Święty i Dwunastu Apostołów. Jeden z bocznych ołtarzy z XVIIIw. przeniesiono z Łososiny Górnej, drugi - na wzór pierwszego i większość elementów drewnianych wykonał Stanisław Augustyn.

Na wieży kościoła znajduje się duże stanowisko nietoperzy, chronione w ramach programu „Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego” Natura 2000.

Z kościoła parafialnego dalsza droga wiedzie w lewo skos na północ (starą drogą), gdy tymczasem nowa główna szosa odchodzi w prawo na most przez rz.Łososinę. Po ok.135m ponownie odchodzimy w lewo skos opuszczając starą drogę i mniej wygodną drogą podchodzimy na Laskową Górę, mijając jej wierzchołek po lewej stronie, by po ok.550m licząc od opuszczenia starej drogi – pod koniec lekko w dół – dojść do dobrej drogi odchodzącej w lewo (na zachód). Nie idziemy dobrą drogą w lewo a na wprost lekkim łukiem w prawo podchodzimy na kolejne wzniesienie Jabłoniec. Wierzchołek tego wzgórza mijamy prawym (wschodnim) zboczem i po przejściu przez lasek dochodzimy do kilku za budowań. Na trzecim skrzyżowaniu lokalnych dróg kierujemy się na prawo i schodzimy w kierunku Rozdziela Dużego. Po ok.1,5 km schodząc na przemian to lasem, to otwartą przestrzenią dochodzimy do szosy biegnącej z Laskowej do Rozdziela przez Jurkówkę łącząc się z zielonym szlakiem kolarskim. Idąc w lewo szosą po krótkiej chwili dochodzimy do rozwidlenia, z którego za niebieskimi znakami rowerowymi kierujemy na wprost i po przejściu zakrętu w lewo dochodzimy do kościoła p. w. św. Jakuba Ap. St. w Rozdzielu

Kościół p.w. św. Jakuba Ap. St. w Rozdzielu (52,00 km) Drewniany rzymskokatolicki bardzo piękny kościół filialny, należący do parafii św. Mikołaja w Żegocinie w diecezji tarnowskiej, wybudowany został pod koniec XV w. w Królówce koło Nowego Wiśnicza. W 1986r. z inicjatywy ks. Antoniego Poręby został przeniesiony do Rozdziela. Wtedy też wymieniono część zbutwiałych belek.

W głównym ołtarzu znajduje się rzeźba św. Jakuba Apostoła Starszego oraz obrazy Serca Jezusa i Serca Maryi. Po bokach obraz św. Judy Tadeusza oraz duży różaniec zrobiony przez Stanisława Parucha. Boczne ołtarze zdobią figury: z prawej Maryja Panna, św. Kazimierz oraz Jezus Frasobliwy, z lewej Antoni Padewski i Boże Miłosierdzie.

Stacje Drogi Krzyżowej prawdopodobnie z XVIII w. znaleziono na plebanii w Żegocinie. Boczna kaplicę zdobi ołtarz z MB Tuchowską w centralnej części. Znajdują się też rzeźby Małgorzaty Marii Alacouque, św. Józefa i nieznanego świętego. Z lewej MB Nieustającej Pomocy, z prawej Serce Jezusa. W kościele znajdują się relikwie św. Ojca Pio.

Kościół znajduje się na Szlaku Architektury Drewnianej w Małopolsce.

Święty Jakub Apostoł Większy (Starszy)- patrz dzieje Apostoła w opisie Podegrodzia.

Po wyjściu z kościoła dalej idziemy główną drogą w prawo (na zachód) za znakami kolarskimi w kierunku Rozdziela Górnego, by po ok.1,20 km dotrzeć do schroniska młodzieżowego.

Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Rozdzielu. (53,20 km)- adres: Rozdziele 32-731 Żegocina, nr tel. 14-6133087.- dysponuje 54 miejscami noclegowymi po uprzednim zgłoszeniu telefonicznym oraz samoobsługową kuchnią.

Uwaga! Znajdująca się na trasie dalej o ok.2,84 km Bacówka nad Wilczym Rynkiem (dawniej Na Zadzielu) jest obecnie nieczynna z powodu sprzedaży.

Ze schroniska dalej idziemy drogą, którą po ok.270m skręcamy w lewo i po następnych 210 m dochodzimy do skrzyżowania z drogą 965. Na skrzyżowaniu skręcamy w lewo pod górę razem z czerwonym szlakiem kolarskim i po przejściu lekkim łukiem w prawo a na końcu na wprost, po ok.0,9 km na skrzyżowaniu, na przełęczy Widoma skręcamy w prawo. Tu też łączymy się z niebieskim szlakiem turystycznym, który poprowadzi nas przez Górę Kamionną na Górę Pasierbiecką. Po przejściu połączonymi znakami – niebieskim turystycznym i czerwonym kolarskim – ok.1,7 km dochodzimy do aktualnie nieczynnej Bacówki pod Wilczym Rynkiem (dawniej „U Wojtki”, „Na Zadzielu”). Od czasowo nieczynnej bacówki dalej niebieskim szlakiem wspinając się pod górę po ok.1,5 km dochodzimy w okolice wierzchołka Kamionnej i łączymy się z żółtym szlakiem turystycznym, mijając po lewej stronie górną Stację Narciarską Laskowa-Kamionna.

Kamionna (801 m n.p.m.) (57,78 km)- szczyt górski w Beskidzie Wyspowym, dawniej zwany również Makownicą, Jeziernikiem lub Patrią. Nazwa Jeziernik pochodziła od tego, że pod wierzchołkiem znajduje się obecnie już zarośnięte jezioro, a nazwa Patria od nieistniejącej drewnianej wieży triangulacyjnej na wierzchołku, tak określanej przez ludność Karpat. Na północnych stromych stokach znajduje się rezerwat przyrody „Kamionna”, który obejmuje również jar dużego potoku. Natomiast na wschodnich, opadających do Laskowej zboczach wybudowano Stację Narciarską Laskowa-Kamionna z wyciągiem krzesełkowym i 3 wyciągami talerzykowymi. Z górą Kamionna związane są liczne legendy. Opisała je Zofia Wiśniewska w zbiorze „Baśnie i legendy znad Sanki”.

Z Kamionnej dalej pielgrzymujemy żółtym szlakiem, początkowo schodząc w dół a od rozległej przełęczki po równym na Pasierbiecką Górę (764 mn.p.m.).Przed przełęczą po lewej stronie znajduje się opisane powyżej torfowisko, a trochę niżej na samej przełęczce spotykamy tablicę informacyjną rezerwatu przyrody Kamionna. Pod szczytem Pasierbieckiej Góry, na południowym zboczu pola uprawne i najwyższe zabudowania osiedla Wierch Góry należące do Pasierbca. Nie wchodząc na sam wierzchołek Pasierbieckiej Góry opuszczamy niebieski szlak i za żółtym szlakiem schodzimy coraz to wygodniejszą drogą do Pasierbca. Jest to stary pielgrzymkowy szlak do Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Pasierbcu.

Pasierbiec (61,68 km). Wieś w Beskidzie Wyspowym, w pow. limanowskim, woj. małopolskim (w latach 1795-98 należała do woj. nowosądeckiego), ok. 530 mieszkańców. Malowniczo położona na wys. 450-500m n.p.m. pomiędzy stokami Bałazówki (548m n.p.m.) i Walowej Góry, a południowym stoki Pasierbieckiej Góry (768m n.p.m.) i Kamionnej (801m). Wieś ma charakter górzysty, położone na stromych stokach zabudowania i pola uprawne sięgają pod sam wierzchołek Pasierbieckiej Góry. Z jej odkrytego wierzchołka widać szczyty: Grodzisko, Kostrza, Ciecień, Ćwilin, Śnieżnica, Łopień, Mogielica, Ostre i Pasma Łososińskie, a w najdalszym horyzoncie Tatry, pod nimi Gorce. Bez wspinania się na górę obejrzyć można przepiękną panoramę Beskidu Wyspowego, dolinę rzeki Łososiny, Limanową górującym Krzyżem Jubileuszowym, pobliski Tymbark. Pierwsza wzmianka o Pasierbcu (należał wówczas do pow. nowosądeckiego, a woj. krakowskiego) pochodzi z 1465r. – właścicielem dóbr był Fryderyk Łopatka, dzierżawił je Piotr z Lasocic herbu Drużyna. W 1631r. żona Zygmunta III Wazy zapisała Królewskiemu Kolegium Jezuitów w Krakowie dziesięć tysięcy złotych, za które rektor zakupił kilka wsi, w tym maleńki Pasierbiec. Po kasacji zakonu w 1773r. wieś stała się ziemią królewską, miejscowi chłopci zwolnieni byli z pańszczyzny na rzecz szlachty. W okresie rozbiorów Pasierbiec, jak cała Galicja należał do Austrii, a mieszkańcy wegetowali w straszliwej biedzie, nękały ich śmiertelne choroby, wielu wyjeżdżało „za chlebem”. Po odzyskaniu niepodległości zadbano o budowę szkoły; wcześniej przez kilka lat wójt we własnej izdebce organizował zimną naukę

pisania i czytania. W okresie międzywojennym na małych, kamienistych gospodarstwach także żyło się w biedzie. Druga wojna światowa zebrała tu swoje żniwo – gestapo zakatowało kapitana AK Józefa Bednarka, rozgromiło później oddział partyzancki. Mieszkańców spotykały represje ze strony okupanta, głód, łapanki, wywozy do obozów i na przymusowe roboty. Dotknięta nieszczęściami ludność Pasierbca i okolic gromadziła się w miejscowej kaplicy przed obrazem MB Pocieszenia szukając pociechy. W 1944r. wysiedlony spod Lwowa ks. Jan Bałys zorganizował tu tajne nauczanie.

Dynamiczny rozwój Pasierbca nastąpił w latach 50. XX w. gdy powstała parafia, rozbudowano szkołę, przeprowadzono elektryfikację. W latach 70. zyskał drogowe połączenie z Limanową, uruchomiono regularną komunikację, w 80. w czynie społecznym przeprowadzono wodociąg, gazyfikację, telefonizację, wieś zyskała połączenie lokalnymi drogami z przysiółkami należącymi do parafii. Imponujących rozmiarów przybrały budynki sanktuaryjne, pięknie wpisane w pejzaż. Wspaniałe widoki, szlak turystyczny, nieskazitelna przyroda (w pobliżu rezerwat Kamionna) tworzą niepowtarzalny urok tego miejsca.

Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Pasierbcu

Cud pod Rastatt - Martasowa Kaplica - początek pasierbieckiego Sanktuarium.

Zabór austriacki, wojny napoleońskie - z pobliskiej Laskowej dwudziestosiedmioletni mąż i ojciec Jan Matras powołany został do cesarskiej armii, wcielony do obcego pułku i wysłany na front, gdzie toczyła się wojna między Austrią i Francją. W jednej z bitew pod Rastatt (dziś Niemcy) w 1793r. został ciężko ranny, uznano go za poległego i pozostawiono na pobojuwisku. Konie szarżowały wprost na niego, bezradny modlił się gorąco i z ufnością do Najświętszej Pani o ocalenie. Miał widzenie, że Maryja stoi nad nim i osłania go swoim płaszczem. Złożył ślub i powtórzył go publicznie, że jeśli ocaleje, wybuduje dla MB kapliczkę. W 1811r. zamieszkał w Pasierbcu i wybudował kamienną kaplicę (poświęcono ją w 1824r.), krytą gontem, zwieńczoną malutką wieżyczką, którą z czasem rozbudowano, ozdobiono wnętrze, tak iż wygląda jak mały kościółek. W kapliczce umieścił obraz Matki Bożej, który nabył u nieznanego ludowego artysty z okolicy Gorlic. W 1909r. wybudowano obok murowaną dzwonnice i umieszczono trzy dzwony z imionami fundatorów. Wokół kaplicy toczyło się życie religijne wioski i okolic, spontanicznie rodził się coraz większy kult Obrazu MB Pocieszenia. W ciągu roku przywożono kapłana z Łososiny Górnej, macierzystej parafii, by w każdą niedzielę sprawował Mszę św., szczególnie celebrowano letnie odpusty. Powszechnym zwyczajem było, że przechodzący drogą zawsze wstępowali do kaplicy lub przyklękali na zewnątrz na krótką modlitwę. W 1944r. osiadł tu na stałe ks. Jan Bałys, wysiedlony spod Lwowa przez Niemców. Parafia powstała dopiero w 1958r., pierwszym jej proboszczem był **ks. Władysław Ryś**. Zmarł w 2005r. w Kierlikówce, zgodnie z życzeniem spoczywa w grobowcu na pasierbieckim cmentarzu.

Nowoczesny, masywny kościół o dwu nawach układających się od frontu w kształt litery „M”, pięknie usytuowany na wzniesieniu, wybudowano w latach 1973-80 wg projektu inż. arch. Zbigniewa Zjawienia z Krakowa. W głównej nawie znajduje się ołtarz zaprojektowany przez krakowskiego artystę prof. Wincentego Kućmę. W jego centralnej części mieści się Cudowny Obraz ujęty w tryptyk, na którego otwartych skrzydłach wyeksponowane są wota, natomiast na zewnętrznej stronie wykonane z metalu błyszczą sceny z życia Maryi. Tłem dla centralnego akcentu jest ogromna płaskorzeźba na ścianie przedstawiająca anioły wyłaniające się spoza obłoków i słonecznych promieni. Dwa z nich podtrzymują tryptyk, dwa unoszą złotą koronę wieńczącą łaskami słynący Wizerunek. Połączone anioły po obu stronach prezbiterium wskazują Maryję każdemu wchodzącemu. Artysta w bardzo interesujący sposób połączył stary Obraz z nowoczesną oprawą ołtarzową.

Cudowny Obraz jest olejnym płótnem o wymiarach 72 x 90 cm. Przedstawia Maryję w tajemniczy Niepokalanego Poczęcia. Odziana jest w złotą szatę królewską, lekko złożonymi

rękoma wskazuje na serce, pod którym nosi nie narodzonego jeszcze Chrystusa. Jest więc Matką Brzemienną. W tle widać Boga Ojca, wysyłającego lekkim dotknięciem ramion Maryję na Ziemię. Maryja stoi na kuli ziemskiej, depta głowę węża i ma księżyc pod stopami.

Kościół został poświęcony przez tarnowskiego ks. bpa Jerzego Ablewicza w 1983r. Znajduje się w nim pięć witraży: z lewej strony Zmartwychwstanie Chrystusa, drugi to scena Sądu Ostatecznego. Po stronie przeciwnej: Cud pod Rastatt (1793r.), przeniesienie Cudownego Obrazu z kapliczki do kościoła (1983r.) i Koronacja Obrazu (1993r.). Koronacji papieskimi koronami dokonał ówczesny rządca tarnowski ks. biskup Józef Życiński. W Sanktuarium znajdują się relikwie Jana Pawła II.

Do starego kościółka w 2010r. wprowadzona została kopia łaskami słynącej figury MB z Altotting, narodowego Sanktuarium Niemiec.

Na tygodniowe uroczystości odpustowe do MB Pocieszenia przybywają parafianie, biskupi, księża, liczni pielgrzymi z całego kraju, z zagranicy i corocznie od lat pieszo z Bochni.

W 1994r. wybudowano w przy kościele **Dróżki Maryjne** (odprawiane od maja do września).

Od schodów Sanktuarium kamienistą drogą przez brzozowy zagajnik z przepiękną roślinnością, w otoczeniu szlachetnych drzew, krzewów, bylin, skalniaków, kwiatów - przez szczyt wzgórza, na którym znajduje się Golgota – prowadzi półkilometrowa **Droga Krzyżowa**. Poniżej Golgoty umieszczono duży, pusty Grób. Ciało Chrystusa unoszą dwaj polscy męczennicy XXw.: O. Zbigniew Strzałkowski męczennik z Peru i ks. Jan Czuba męczennik z Konga. Nad Grobem na tle wspaniałego krajobrazu Beskidu Wyspowego góruje figura Chrystusa Zmartwychwstałego.

Z miejscowego kamienia łamanego oraz granitu strzegomskiego zbudowano Grotę Ocalenia, w niej Arcybiskup Kolonii Joachim Meisner - fundator jednej ze Stacji - umieścił urnę z ziemią z Rastatt. Wewnątrz Groty widnieje okazała postać Matki Bożej, a u jej stóp ranny żołnierz.

Ks. Prałat Józef Waśniowski, kustosz Sanktuarium na autora rzeźb wybrał **prof. Wincentego Kućmę**, utytułowanego i doświadczonego artystę, laureata wielu konkursów. Stacje realizowane były zgodnie z wolą poszczególnych fundatorów (jednym z nich jest Abp. lubelski Józef Życiński).

Wielkie figury z brązu, ich wyraziste gesty przybliżają odbiorcy głębię Drogi. W poszczególne Stacje wpisane są postaci współczesne, które żyły wśród nas: papież Jan Paweł II jako Cyrenejczyk (cytat.: „*Tego nie trzeba było przymuszać*”), Prymas Tysiąclecia Kard. Stefan Wyszyński, Ks. Jerzy Popiełuszko, Ks. Franciszek Blachnicki, Ks. Roman Sitko – więzień obozu, Rektor SD w Tarnowie, Stanisława Leszczyńska i Stefania Łacka - więźniarki niemieckiego obozu w Auschwitz - ratujące dzieci podczas porodów, męczennicy XX wieku O. Strzałkowski i Ks. Jan Czuba.

Na uroczyste poświęcenie Drogi, budowanej przez 16 lat, przybyli biskupi i księża z Polski, Ukrainy, Niemiec, oraz liczna rzesza znakomitych gości - pielgrzymów.

„Trzeba przybyć na pielgrzymkę lub przyjechać na to Pasierbieckie Wzgórze, by w tym boskim krajobrazie na jednej z najlepszych współczesnych Dróg Krzyżowych w Polsce, a może także i na świecie, pomodlić się i spotkać Chrystusa”.

(Józef Szymon Wroński – „WINCENTY KUĆMA – PASIERBIECKA DROGA KRZYŻOWA”)

Wychodząc z kościoła wracamy drogą za żółtymi znakami pod górę ok.650m do skrzyżowania, a następnie opuszczając żółty szlak skręcamy w lewo kierując się na osiedle Stara Karczma. Po ok.1,4 km dochodzi z prawej niebieski szlak biegnący z Pasierbieckiej Góry do Tymbarku i nim dalej podążamy ok.60 m. Na kolejnym rozwidleniu niebieski szlak odchodzi w lewo a nasze beskidzkie camino prowadzi nas na wprost. Przechodząc w części terenem zalesionym, pod koniec luźną zabudową, po ok.1,38 km w Marnej Wsi wychodzimy na szosę. Teraz kierujemy się

szosą w prawo i po ok.360 m przy kapliczce szosa skręca w prawo na Nowe Rypie, a my dalej podążamy na wprost. Po ok.700 m szosą skręcamy w lewo, a następnie po 200 m dochodzimy do szosy biegnącej z Rupniowa do Szyku .Dalej szosą w prawo w górę i po ok.850 m skręcamy w lewo na polną drogę. Po ok.485 m przechodząc przez luźną zabudowę skręcamy w prawo, po czym po ok.590 m przecinamy zielony szlak biegnący z Tymbarku na Kostrzę (730 mn.p.m.) i wchodzimy w las. Cały czas trawersując północne strome stoki Kostrzy, po ok. 700 m pod koniec skręcając w lewo dochodzimy do drogi i nią w prawo ok.270 m do miejsca, gdzie ostro skręca w lewo, a my idziemy dalej na wprost. Mijając po prawej stronie gospodarstwo wchodzimy w las i po dłuższej chwili łączymy się z zielonym szlakiem biegnącym z Kostrzy do Jodłownika. Teraz skręcamy w lewo i za zielonymi znakami, początkowo lasem a następnie łagodnym łukiem w prawo wychodzimy na wolną przestrzeń. Dalej idziemy za zielonymi znakami polną drogą ,a od luźnej zabudowy przyczółka Górki wiejską drogą do rozwidlenia z kapliczką przydrożną w gminnej miejscowości Jodłownik. Następnie skręcamy w lewo, by po ok.110 m na kolejnym rozwidleniu pójść w prawo. Po ok.240 m na następnym rozwidleniu idziemy w prawo i po ok.100 m dochodzimy do kościoła parafialnego.

Jodłownik(74,9 km) - wieś gminna w pobliżu Szczyrzyca, w pow. limanowskim, woj. małopolskim, leżąca w niewielkiej malowniczej kotlinie u zbiegu potoków Owsianka i Tarnawka, u podnóża Kostrzy i Swinnej Góry - na wys. 350 - 400m n.p.m., ponad 1100 mieszkańców; nazwa pochodzi od jodłowych lasów. Pierwsza wzmianka o rycerskiej wsi sięga XIVw., wówczas jej właścicielem był rycerz Mikołaj. Od XVw. Jodłownik należał do rozległego powiatu szczyrzyckiego. Na przełomie XIV i XVw. gospodarowali tu Drabotowie, Ratołdowie herbu Szeliga, na pocz. XVIw. wieś nabył Achacy Jordan, później Lubomirscy, a w1529r. zakupili ją Niewiarowscy herbu Półkozic. Przeclaw Niewiarowski ufundował w 1585r. modrzewiowy kościół, który jest ozdobą wsi. Niewiarowscy odstąpili wieś krakowskim Dominikanom. W wyniku kasacji zakonu przez rząd austriacki osada przeszła na własność Kamery Austriackiej. U progu XIXw. zlicytowane dobra jodłownickie zakupił Edmund Feliks Romer (bliski krewny znanego kartografa Eugeniusza Romera), dając początek jodłownickiej linii tego rodu. Wywodzi się z niego wielu świątłych działaczy, patriotów, kawalerów orderu Virtuti Militari, społeczników, propagatorów nowoczesnych form gospodarowania na beskidzkiej ziemi. Stefan Romer był prekursorem wprowadzenia do hodowli nowej rasy krów, tzw. czerwone bydło polskie. Jerzy Romer prowadził amatorską stację meteorologiczną, współpracując w tym zakresie z Komisją Fizjogeograficzną w Krakowie. Dobra jodłownickie upaństwowiono po II wojnie światowej.

Gmina Jodłownik, w skład której wchodzi 12 sołectw, kultywuje piękne ludowe zwyczaje: konkurs palm Wielkanocnych, tradycyjne palenie ognisk „sobótek” w Zielone Święta, w okresie Bożego Narodzenia chodzą kolędnicy, w poniedziałek Wielkanocny śmigurnicy - „słomiacy”. Organizowane są imprezy estradowe, koncerty muzyczne, wystawy, konkursy.

We wsi znajduje się poczta, ośrodek zdrowia, policja, straż pożarna.

Zabytki:

- w centrum wsi drewniany, modrzewiowy kościół p.w. Narodzenia NMP, zbudowany w 1585r. (leżący na Małopolskim Szlaku Architektury Drewnianej - trwają w nim prace konserwatorskie),
- obok także zabytkowy budynek plebanii z przełomu XIX i XXw., wystawiony przez pierwszego proboszcza ks. Antoniego Tajdusia z zakonu Cystersów w Szczyrzycu,
- naprzeciw kościoła po drugiej stronie drogi do Wilkowiska znajdują się pozostałości dworu Romerów z XIX i XXw., obszerne zabudowania gospodarcze, a w parku podworskim piękny drzewostan oraz niewielki staw.

Kościół parafialny p.w. Narodzenia N.M.P. w Jodłowniku

Parafia w Jodłowniku leżąca w pow. limanowskim, woj. małopolskim należy do diecezji tarnowskiej, dekanatu tymbarskiego. Administrują nią księża Cystersi. Kościół na terenie Jodłownika istnieje od 1585r. Samodzielną parafię w 1925r. erygował bp Leon Wałęga. W XIXw. Cystersi z pobliskiego Opactwa w Szczyrzycu obejmują opiekę nad kościołem, zakładają cmentarz, budują drewniany most na rzece. W 1980r. rozpoczęto budowę nowego kościoła (konsekrowany w 1987r. przez bpa Jerzego Ablewicza), który przejął funkcję kościoła parafialnego. Stary, zabytkowy funkcjonuje jako pomocniczy, trwają w nim prace konserwatorskie. Jest to świątynia wzniesiona z drewna modrzewiowego, konstrukcji zrębowej, oszalowana pionowo i pokryta gontem, jednonawowa (można zauważyć elementy stylu gotyckiego), z węższym prezbiterium, z przylegającą zakrystią. Kwadratowa wieża posiada nadwieszoną izbicę, na dachu z jedną kalenicą mieści się niewielka wieżyczka na sygnaturkę z XVIIw. Wnętrze kościółka nakryte jest płaskim stropem, w nawie z zakrzywieniami. Rokokowa polichromia na stropie nawy datowana na 2. poł. XVIIw. przedstawia Koronację MB, ściany zdobi zabytkowa polichromia z 1764r. przedstawiająca medaliony z popiersiami świętych związanych z zakonem Dominikanów. Kościół posiada ołtarz główny z 2. poł. XVIIIw., w pośrodku którego znajdował się otoczony szczególnym kultem cudowny obraz patronki parafii MB Jodłownickiej (przeniesiony do głównego ołtarza nowego kościoła) oraz dwa ołtarze boczne z 2. poł. XIXw. W wyposażeniu znajduje się późnorenesansowa ambona z XVIw. wiele obrazów z XVII i XVIIIw. oraz obraz fundatora kościoła Przeclawa Niewiarowskiego z 1600r., także piękna drewniana chrzcielnica. Organy 6-głosowe wykonane zostały przez Tomasza Falla, organmistrza z pobliskiego Szczyrzycu. Dwa dzwony pochodzą z poł. XVIw.

Kościół znajduje się na Małopolskim Szlaku Architektury Drewnianej.

Od kościoła parafialnego dalej idziemy za zielonymi znakami ok.100 m do skrzyżowania, które przekraczamy na wprost. Po ok.1,5 km na rozwidleniu opuszczamy główną szosę skręcając w lewo skos, by po 520m na rozwidleniu w Janowicach wejść na szosę i nią pójść ok.180m w prawo. Na kolejnym rozwidleniu znów opuszczamy drogę i wchodzimy w lewo na polny trakt, a po 660 m, na rozwidleniu idziemy dalej prosto polną dróżką, zostawiając odchodzący w prawo trakt. 600 m dalszego pielgrzymowania doprowadza nas do drogi, którą dalej idziemy w lewo. Mijając po prawej stronie austriacki cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej nr 362 w Szczyrzyc oraz XIX w. kapliczkę dochodzimy do skrzyżowania , na którym za zielonymi i czarnymi znakami skręcamy w prawo i po ok. 0,4 km docieramy do Opactwa oo.Cystersów w Szczyrzycu.

Opactwo oo. Cystersów w Szczyrzycu(78,9 km)

Jest jedynym istniejącym nieprzerwanie ponad 750 lat klasztorem cysterskim na ziemiach polskich. Podlegają mu przeoraty zwykle w Gdańsku-Oliwie, Henrykowie, Argo-Willows Springs w USA oraz filia w Jodłowniku. Historia zakonu cysterskiego to historia europejskiej cywilizacji. Po chwilowym osiedleniu na Podhalu w 1243r. znaleźli przystań w Szczyrzycu. Fundatorem był wojewoda krakowski Teodor Credo herbu Gryf. Tam dokąd przybyli zgodnie ze swoją regułą zamieniali dzikie tereny w uprawne pola, regulowali rzeki, budowali mosty, młyny, browary, zakładali sady owocowe i pasieki, kształcili młodzież.

Klasztor w 1259r. był obiektem najazdu Tatarów, w XVIIIw. dwukrotnie ograbiony, w 1765r. wraz z kościołem prawie doszczętnie spalony. W 1798r. przy klasztorze powstało gimnazjum. W okresie zaborów utracili ziemię, ale uzyskali zgodę i założyli elementarną szkołę 4-klasową, do której uczęszczał także **Władysław Orkan**. Podczas okupacji hitlerowskiej prowadzili tajne nauczanie, udzielali schronienia uchodźcom. Za szczególne męstwo w czasie II wojny światowej opactwo szczyrzyckie zostało odznaczone **Krzyżem Virtuti Militari**.

Prywatne gimnazjum władze komunistyczne zamknęły w 1955r.

Główna atrakcja Szczyrzyca o układzie urbanistycznym jakby ze średniowiecznej zakonnej osady to cały **zespół opactwa, z murowanym kościołem z 1620r.**, przebudowanym w XVII i XIXw. Jest to kościół parafialny parafii rzymskokatolickiej p.w. **NMP Wniebowziętej i św. Stanisława Biskupa** z cudownym obrazem MB z dzieciątkiem - Szczyrzyckiej Matki Bożej Pokoju i Dobroci. Pochodzi ze szkoły włoskiej (mal.w XVIw.), koronowany w 1939r. koronami biskupimi, w 1984r. papieskimi. Zabudowania klasztorne to przylegający do kościoła zespół budynków z XVIIw. tworzący kwadrat z wirydarzem. Dwa portale, mensy ołtarzowe i część klasztornych krużganków pochodzą z pierwszego opactwa, które zniszczył pożar. W 1831r. dobudowano wschodnie skrzydło oraz dzwonnice z cebulastym hełmem. Najcenniejszymi **zabytkami** klasztoru są: krucyfiks z XVw., kamienna kropielnica XVIw. oraz obrazy świętych z XVII-XIXw. W zespół wchodzi także murowany spichlerz z XVIIw. (Dom Opata) z obszerną sienią ze sklepieniem kolebkowym oraz pięknym kamiennym portalem z herbem Korczak. Po wyremontowaniu utworzono tu **Muzeum Klasztorne**, do którego przeniesiono z klasztoru uporządkowane zbiory: numizmatyczne, manuskrypty, pergaminy, starodruki (unikatem jest XIX- wieczna **kopia mapy świata powstała w XIIIw. w Ebstarfer – jedyny egzemplarz w Polsce**), Krzyż Dobrej Drogi z XVw., płaskorzeźba - Votum za ocalenie klasztoru, kolekcja kielichów mszalnych, mieczy, kamieni (ponad 4 tys., w tym odłamek **meteorytu**), pamiątki związane z Władysławem Orkanem - w tym rękopisy listów do siostry, unikalna kolekcja etykiet szczyrzyckiego piwa.

Na terenie Opactwa znajduje się park, aleje starych drzew (al. klonowa), stawy, mury, stacje różańcowe oraz stylowe arkady ze stacjami Męki Pańskiej.

Na strychu kościoła znalazła swoją przystań wymagająca czystego środowiska największa kolonia rozrodcza nietoperzy w Polsce - żyje tu 320 nocków orzęsionych i druga co do wielkości kolonia – 320 sztuk podkowca małego.

Po przemianach ustrojowych cystersi odkupili część ziemi z zamiarem kontynuacji tradycji agrarnych zakonu. Znajduje się tu jedyna w Polsce zachowawcza hodowla krów „rasa polska czerwona” – genotyp zapisany we wszystkich światowych wykazach.

W historycznym browarze (1623r.), zamkniętym w latach 90 trwają prace remontowe celem reaktywowania produkcji. Dziś produkuje się piwo wg tradycyjnej receptury pod nazwą Frater z kryształowo czystej wody ze źródła „Boskie”. Budynek dawnej słodowni został zaadaptowany na salę koncertową, tzw. Gościniec św. Benedykta. W 2008r. w Restauracji Regionalnej „Marysia” powstał mini-browar, gdzie metodą tzw. górnego warzenia powstaje niepasteryzowane piwo „Szczyrzyckie”.

„Prastary” Szczyrzyc - brama do Beskidu Wyspowego, malownicza wieś w gm. Jodłownik, pow. limanowskim, woj. małopolskim (w latach 1975-98 w woj. nowosądeckim), położona na wys. 320-360m n.p.m., w dolinie rzeki Stradomki, dopływu Raby (dawny szlak komunikacyjny Węgry - Bochnia), na pograniczu Beskidu Wyspowego i Pogórza Wielickiego - łączy się ściśle z Cystersami. Posiada klimat górski (na południu Kostrza, na zachodzie Ciecień i Grodzisko) i podgórski z typową rzeźbą pogórza o szerokich i wyrównanych garbach, z szerokimi dolinami. Występują tu dwa piętra klimatyczne: umiarkowanie ciepłe i pow. 750m umiarkowanie chłodne oraz częste zjawisko inwersji, które ma duże znaczenie dla rozwoju sadownictwa. Geologicznie ziemia szczyrzycka leży na obszarze pasma zw. Karpatami Zewnętrznyimi (Fliszowymi). Najstarsze skały pochodzą z okresu kredy i mają ponad 65 milionów lat. W lasach można spotkać liczne ostańce - największy zw. Kamień Diabelski wys. 40m, dł. 50m i szer. 12m. (wg legendy diabeł miał zamiar zburzyć nim klasztor, opieka Maryi sprawiła, że kamień stał się bardzo ciężki i diabeł bezradny porzucił go 3km od klasztoru – są na nim ślady jego pazurów). Obok skały stoi pustelnia, w której do niedawna zamieszkiwał eremita i drewniana kapliczka ze stacjami Drogi Krzyżowej.

Szczyrzyc znajduje się w obrębie tzw. jednostki tektonicznej z obecnością zapadliskowej formy w środku. W okolicy Łopienia znajduje się największe skupisko jaskiń w Beskidach Polskich. Okolice odznaczają się urozmaiconą szatą roślinną, w dolinach pola uprawne i sady, wyższe partie to lasy jodłowo-bukowe (buczyna karpacka), lipowo-grabowe, jesion, klon, wiąz; spotyka się tu liczne zwierzęta, ptaki, gady, płazy, widywany jest orzeł przedni. Rezerwat przyrody Kostrza wpisany został do sieci Natura 2000. Rośnie tu m. innymi storczyk, lilia złotogłów i jęczycznik zwyczajny, jedyna wśród polskich paproci o 15-60 cm niepodzielnych liściach. Szczyrzyc osłonięty od zachodu rozległą górą Ciecień posiada cudowny klimat: więcej dni słonecznych, mniej mroźnych, co pozwoliło na udane próby sadzenia winorośli na wschodnich stokach Cietnia. Otoczony jest sadami, stare odmiany jabłek z terenu o wydłużonej wegetacji są wyjątkowo smaczne.

W swej długiej i burzliwej przeszłości Szczyrzyc był znaczącym centrum osadniczym, ważnym ośrodkiem kształtowania się państwa polskiego, siedzibą rozległego powiatu (od XVIw. do rozbiorów obejmował 76 parafii miejskich i wiejskich (Tyniec, Wieliczka, Bochnia, Wiśnicz, Dobczyce, Myślenice, Jordanów, Lanckorona, Tymbark), a także ośrodkiem naukowym, zamieszkałym przez wybitne rody, o czym świadczą także pozostałości okolicznych grodów. Mieszkał tu i posiadał pracownię organmistrz Tomasz Fall (1860-1922); jego dziełem są organy w wielu świątyniach.

Liczne zabytki sięgają pierwszych wieków chrześcijaństwa na ziemiach polskich. Pobliska wieś Wilkowisko istniała w 966r., prowadzono tu poszukiwania prehistorycznych murów obronnych. Krążą opowieści o istnieniu grodziska na szczycie Kostrzy (pierwsza góra od Krakowa w kierunku wschodnim, widoczna z Kopca Kościuszki), które zapadło się pod ziemię wraz z częścią góry. Do ciekawych miejsc w okolicy należą: malowniczy kościół neoromański w niedalekiej Górze Św. Jana, drewniane kościoły w okolicznych parafiach, góra Grodzisko z pozostałościami wczesnośredniowiecznych grodzisk, Śnieżnica, Kasina Wielka z najwyższej położoną stacją kolejową w Polsce.

Przy rozwidleniu dróg do Jodłownika i Skrzydłej znajduje się cmentarz z I wojny światowej, po przeciwnej stronie tablica pamiątkowa poległych w II wojnie.

Szczyrzyc stanowi odrębny region etnograficzny, pielęgnuje się tu tradycje Lachów Szczyrzyckich, także Lachów Limanowskich, zespoły regionalne występują w Polsce (brali udział w sprawie artystycznej Pielgrzymki JP II w Starym Sączu) i poza jej granicami, między innymi w Austrii z okazji 321. rocznicy odsieczy wiedeńskiej.

Urodzeni lub związani ze Szczyrzycem: Zbigniew ze Szczyrzyca (1328-1356) - czołowy możnowładca za czasów Kazimierza Wielkiego; Władysław Orkan - pisarz; Zygmunt Konieczny - kompozytor; Jadwiga Konieczna – prof. dr hab. emeryt. dziekan Katedry Iberystyki UJ; Leszek Konieczny - prof. dr hab. emeryt. dziekan Katedry Biochemii Lekarskiej CM UJ.

Z opactwa Beskidzka Droga św. Jakuba prowadzi nas szosą na północny – zachód za czarnymi znakami turystycznymi Pogórza Wiśnickiego w kierunku pustelni. Po ok.0,7 km maszerowania szosą czarny szlak odchodzi w lewo do wioski indiańskiej, natomiast nasze camino wiedzie nas dalej na wprost szosą. Mijamy po prawej stronie krzyż przydrożny i po ok.1,2 km łagodnym łukiem skręcamy w lewo, by po przekroczeniu mostem rzeki Stradomki ponownie połączyć się z czarnym szlakiem. Na skrzyżowaniu z kapliczką w Podkamieniu, czarny szlak ponownie odchodzi w lewo przez pustelnię i kaplicę św. Benedykta z 1886r. oraz Diabelski Kamień na Cudłą Górę, my natomiast dalej idziemy szosą na wprost .Przed nami ok.3,2 km przemarsz wspaniałym przełomem Stradomki, po czym za XIX w. kapliczką domkową na skrzyżowaniu skręcamy w lewo na wiejską drogę w Dąbiu. Na trzecim z rzędu zakręcie w lewo, po ok.570m opuszczamy drogę i wchodzimy w lewo skos w las (nie mylić z drogą

odchodzącą w prawo).Po krótkiej chwili wychodzimy z lasu i wędrując ścieżką przez sady dochodzimy do wiejskiej drogi.

Teraz skręcamy w lewo i po ok.80 m łączymy się z szerszą drogą, którą kierujemy się w prawo skos , by po ok. 0,5 km na ostrym zakręcie drogi w prawo, pójść dalej przez pola na wprost. Wreszcie po ok.420 m dochodzimy do głównej szosy i nią podążamy w lewo. Przechodząc kolejne skrzyżowania na wprost po ok.1,1 km skręcamy w prawo skos i lokalną drogą dochodzimy do widocznego kościoła parafialnego w Raciechowicach.

Kościół parafialny p.w. św. Jakuba Ap. St. w Raciechowicach (88,2 km)

Rzymskokatolicka parafia należąca do dekanatu Dobczyce w archidiecezji krakowskiej, erygowana w 1325r. posiada kościół parafialny zbudowany w 1720r., na miejscu poprzedniego kościoła z XVIIw. Przebudowany w 1902r. kościół jednonawowy, konstrukcji zrębowej, oszalowany, kryty gontem. Do nawy dostawiona jest kruchta z pięterkiem dzwonowym oraz drewniana kapliczka z krucyfiksem z XVIIIw. Od strony północnej zachowała się część sobót. Stropy i ściany kościoła pokrywa polichromia z początku XXw. Ołtarze wykonane zostały prawdopodobnie przez Piotra Korneckiego, snycerza i rzeźbiarza, który pracował także w kościołach w Bochni, Zakliczynie, Gdowie.

W ołtarzu głównym mieści się obraz MB z Dzieciątkiem z XVIw. i św. Katarzyny Aleksandryjskiej. W bocznym św. Sebastiana i św. Jakuba, w prawym Św. Rodziny i św. Teresy - z XVIIIw. Kościół posiada cenne wyposażenie z XVIIIw.: rokokową ambonę, barokową chrzcielnicę i kropielnicę. Drewniana dzwonnica pochodzi z XIXw. Na zewnątrz epitafia oraz płyta ołtarzowa z pierwszego trzynastowiecznego kościoła.

Na terenie Raciechowic znajduje się zabytkowy dwór, należący do najokazalszych tego typu budowli w Małopolsce - z herbami Nowina i Leliwa nad wejściem. Zachowały się także pozostałości parku krajobrazowego, stoi też kilka kapliczek i figur z XIXw.

Święty Jakub Apostoł Większy (Starszy) - patrz dzieje Apostoła w opisie Podegrodzia

Z kościoła parafialnego dalej idziemy łukiem w lewo lokalną drogą do pierwszego rozwidlenia, które przechodzimy na wprost, a następnie łukiem w prawo do kolejnego rozwidlenia, na którym kierujemy się w prawo skos na polną drogę i nią po ok.340m osiągamy skrzyżowanie na głównej drodze. Przecinamy główną szosę i dalej idziemy drogą w lewo skos na południe do kolejnego rozwidlenia, a następnie polną drogą w prawo skos, by po ok. 860 m początkowo łukiem w prawo dojść do szosy z Dobczyc do Mszany Dolnej. Teraz szosą w lewo i po ok.435 m marszu , dochodzimy do kolejnego skrzyżowania z przystankiem PKS Czaślaw - Myto, na którym łączymy się z niebieskim szlakiem turystycznym. Około 200 m idziemy na wprost , po czym za znakami niebieskimi skręcamy w prawo i zaczynamy podchodzić na kolejne wierzchołki Pasma Glichowca. Początkowo otwartym terenem przez luźną zabudowę, a następnie na rozwidleniu wchodzimy asfaltem w prawo w las. Po dłuższym podejściu cały czas niebieskim szlakiem ,przy kapliczce mijamy po prawej w pewnej odległości od drogi gajówkę"Rogacza"- w roku 1944 sztab komendy obwodu AK „Murawa” i wychodzimy na polanę widokową przysiółka Sarnulki. Wchodząc z powrotem w las dochodzimy do rozwidlenia, na którym opuszczamy drogę i skręcając w lewo skos po dłuższej chwili wychodzimy na wierzchołek Glichowca. Przed szczytem głównego (zachodniego) wierzchołka minęliśmy niższy (wschodni) zwany Żabią Górą(523 m n.p.m.).

Glichowiec (528 m n.p.m.) (93,6 km)- najwyższy szczyt Pasma Glichowca, w którym od zachodu na wschód wyróżniają się 3 wierzchołki: Trupielec, Ostrysz oraz Glichowiec. Pasma zbudowane jest z piaskowców istebniańskich. Istnieje kilka ostańców skalnych, zwanych Diabelskimi Kamieniami. W czasie II wojny światowej w Paśmie Glichowca działały silne oddziały partyzanckie AK.

*Dalej Beskidzka Droga św. Jakuba prowadzi nas w dół za znakami niebieskimi na przełęcz między Glichowcem a środkowym szczytem pasma – Ostryszem(95,8 km), mijając po drodze dwa kurhany z VII-IX wieku (od przystanku autobusowego w Czasław - Myto, gdzie połączyliśmy się z niebieskim szlakiem 4,8 km/ 1,15 h) . Na przełęczy z lewej strony dochodzi żółty szlak. Podwójnym oznakowaniem przez krótką chwilę idziemy na północ, po czym niebieskim szlakiem skręcamy na lewo i sosnowym laskiem łagodnie podchodzimy na szczyt **Ostrysza(507 mn.p.m.)**. Mijając kolejne dwa kurhany schodzimy zalesionym zboczem do drogi łączącej Kornatkę i Zasań. Z prawej strony Polana pod Bukiem z kapliczką i ławeczką a my za znakami niebieskimi przecinamy leśną drogę i po krótkiej wspinaczkę wychodzimy na wierzchołek **Trupielca(476 mn.p.m)**- ostatniego wzniesienia w paśmie Glichowca. Na południowej stronie wierzchołka znajduje się wczesnosłowiański (VII-IX wiek) kurhan ciałopalny o szer.3,5 m i wys. 0,4 m. Z Trupielca schodzimy w dół wzdłuż zach. grzbietu i mijając kolejne 3 kurhany dochodzimy do szerokiego traktu ,którym podążamy w lewo. Mijając po drodze dwie grupy okopów z 1914r. wychodzimy z lasu na otwartą przestrzeń i dochodzimy szeroką drogą do luźnej zabudowy os. Mogielnica (z lewej dochodzi droga). Dalej droga jakubowa prowadzi przez zagajniki i ogrodzone uprawy leśne, a następnie wychodząc z lasu skręca w prawo i dalej podąża grzbietem zach. ramienia Trupielca. Przed pierwszymi domami os. Na Brzegu skręcamy w prawo a przy ostatnich w lewo. Schodząc dalej początkowo stromo w dół, a następnie płasko przez potok (po prawej widać nieczynny kamieniołom Mazurowe Skąły) wchodzimy na drogę asfaltową i nią do przystanku PKS na głównej szosie z Łęk do Trzemeśni.*

Teraz skręcamy w lewo (w kierunku centrum Trzemeśni), i minąwszy po prawej pocztę a po lewej stację benzynową po ok.110 m dochodzimy do skrzyżowania.

Trzemeśnia (100,1 km)-

Wieś w woj. małopolskim (1975-1998 w woj. krakowskim), pow. myślenickim, położona na Pogórzu Wielickim, graniczy z Beskidem Makowskim; ok. 2300 mieszkańców. Zajmuje dolinę potoku Trzemeśnianka oraz stoki wzniesień: Grodzisko - 520m n.p.m. (Pogórze Wielickie), Krowia Góra - 456m, Śliwnik - 620m oraz Kamiennik - 785m (Beskid Makowski). Wspomniana w 1347r., wówczas podzielona była między trzech właścicieli, aż do końca XVw. tak podzielona wieś należała do rodu Gryfitów. Aktualnie we wsi ruch turystyczny zupełnie wygasł. Trzemeśnia ma klimat umiarkowanie ciepły o nawilgoceniu korzystnym dla roślinności.

Parafia erygowana była w XVw. W Trzemeśni znajduje się wpisany do rejestru zabytków kościół parafialny p.w. św. Klemensa wraz z otoczeniem i drzewostanem.

*Na skrzyżowaniu za znakami niebieskimi skręcamy w prawo, przekraczamy most na Trzemeśniance i drogą asfaltową po ok.210 m mijając kapliczkę i figurkę skręcamy w lewo, by po ok.160 m wejść na odchodzącą w prawo polną drogę. Początkowo łagodnie polami, a następnie bardziej stromo zagajnikami i polami podchodzimy na **Krowią Górę (456 mn.p.m.)**. Wierzchołek opuszczamy schodząc dość stromo w lesie na pd. do pierwszych domków letniskowych na przełęczy **Niwa (Niwka)(388mn.p.m.)**.Po wyjściu na drogę z Trzemeśni kierujemy się w prawo. Po ok.270 m na rozwidleniu z figurą przydrożną i przystankiem PKS dalej idziemy na wprost (droga w prawo tył idzie do Osieczan) a po 50 m na następnym*

rozwidleniu przekraczamy potok Bulinka i dalej na wprost jego prawym brzegiem podziwiając wychodnie fliszu podchodzimy łagodnie przez luźną zabudowę Buliny i nieczynny kamieniołom na stoku Grodziska. Na kolejnym rozwidleniu łączymy się z czerwonym szlakiem kolarskim i opuszczając asfalt skręcamy w prawo. Z przystanku PKS Trzemeśnia do tego skrzyżowania pokonaliśmy 4,3 km w ok. 1,20 h. Za ostatnimi domami Buliny w lewo odchodzi zielony szlak rowerowy, a my pielgrzymujemy dalej na wprost za niebieskimi znakami turystycznymi. Przy kapliczce (rogatce) wchodzimy w las i łagodnie schodząc mijamy z prawej użytek ekologiczny „Mokradło śródleśne” a dalej z lewej młakę źródliskową „Czarne Błoto”. Dalej Beskidzka Droga św. Jakuba opuszcza drogę służącą do zwózki drzewa i czerwony szlak kolarski skręcając w prawo za niebieskim szlakiem turystycznym. Po kilku minutach łagodnego schodzenia lasem, mijając krzyż wychodzimy na pola z ładnym widokiem, a następnie powtórnie wchodzimy w zagajnik, w którym droga robi łuk w lewo i wychodzimy na osiedle domków jednorodzinnych. Idąc uliczkami Spacerową i Modrzewiową dochodzimy do Zdrojowej i nią w lewo do mostu na Rabie. Dalej w prawo przez most i za mostem na rondzie w lewo w ul. Mostową, po czym pod drogą E77 na ulicę Ignacego Daszyńskiego. Po krótkiej chwili dochodzimy do znajdującego się naprzeciw cmentarza kościoła p.w. św. Jakuba Ap. St. na Stradomiu w Myślenicach.

Myślenice (109,0 km do kościoła św. Jakuba)- miasto w południowej części woj. małopolskiego, położone na wys. 315 m n.p.m. nad rzeką Rabą, w odległości 30 km od Krakowa, o pow. 30,1 km², 18 tys. mieszkańców, otoczone wzniesieniami Dalinu, Chełmu i Ukleiny.

Gmina posiada urozmaiconą rzeźbę terenu, wzniesienia i głęboko wcięte doliny, z łagodnie opadającymi w kierunku Raby stokami Pogórza Wielickiego, z widokiem na Beskid Wyspowy, otoczone od południa pasmem Beskidu Makowskiego. Północna część gminy o łagodniejszej rzeźbie terenu leży w zlewni rzeki Skawinki.

Nazwa pochodzi od imienia Myślimir, przypuszczalnie założyciela osady, o której wzmianka w „Kodeksie Tynieckim” datowana jest na lata 1253-1258. Osada leżąca na szlaku handlowym z Krakowa na Węgry posiadała warownię (ruiny „Zamczyska”), a zapis z 1301 r., poświędził Marcin z Myślenic, rycerz. W zapisach z lat 1325-27 jest mowa o istniejącym wcześniej kościele.

W XIV w. następuje rozwój osady, która jako własność królewska wchodzi w skład Kasztelanii Krakowskiej. Lokacja miasta na prawie magdeburskim w nowym miejscu następuje w 1342r. Do Myślenic często przybywają królowie: Jadwiga, Władysław Jagiełło, król Danii Eryk VIII (1424r.) cesarz niemiecki Zygmunt Luksemburczyk z żoną Barbarą. Stopniowo następuje rozwój miasta aż do chwilowego upadku po wojnie trzynastoletniej. W 1629 niszczy go pożar, a w 1655 Szwedzi. Trakt cesarski prowadzący z Wiednia do Lwowa wpływa korzystnie na rozwój Myślenic. W 1866 po utworzeniu autonomii galicyjskiej powstał powiat myślenicki (przetwał do 1975r.)

W czasie I wojny światowej Legiony Polskie pod dowództwem Józefa Piłsudskiego w bitwie limanowsko-łapanowskiej odrzuciły Rosjan za linię Dunajca (250 żołnierzy wcielonych było z Myślenic i okolic). W czasie II wojny światowej opór zbrojny stawiano pod dowództwem płk. Stanisława Maczka, a w czasie okupacji przez oddziały partyzanckie.

W okresie międzywojennym Myślenice rozwinęły się jako miejscowość lotniskowa.

Miasto posiada zabytki:

- Muzeum Regionalne „Dom Grecki” z XVIII w. (pełnił funkcję domu zajezdnego),
- Dwór Dolnowiejski z końca XVIII w. w stylu klasycystycznym, który był własnością księżnej Lubomirskiej. Wewnątrz posiada belkę z łacińskim napisem i datą 1787-1792,
- budynek Gimnazjum nr 1 z 1873 r. Okazały budynek zdobią liczne pilastry i sztukaterie, jedną z sal popiersia królów, z zewnątrz herb Myślenic

- późnobarokowy budynek z XVIII w. przy ul. M. Reja,
- kościół parafialny z kamienną wieżą z 1543 r.,
- młyn wodny z 1855 r.
- „Zamczysko” - ruiny wieży strażniczej z XII w.,
- kościół na Stradomiu z pierwszej połowy XV w., obok cmentarz z kilkoma nagrobkami klasycystycznymi,
- kapliczka „Na Studziencie” (ocembrowane źródło), późnobarokowa, murowana, z końca XVII w.

Kościół p.w. Świętego Jakuba Apostoła St. na Stradomiu w Myślenicach.

W Myślenicach na Stradomiu, w miejscu gdzie obecnie stoi kościół p.w. św. Jakuba Apostoła St. w drugiej połowie XIII w. wzniesiono pierwszą drewnianą świątynię p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny. W roku 1342 Myślenice stały się miastem, a kasztelan krakowski w tym samym roku wybudował nowy kościół murowany – nieco bliżej rynku niż obecnie stojący – który stał się kościołem parafialnym pod tym samym wezwaniem co kościół na Stradomiu. Około 1490 roku parafianie w miejscu pierwszej drewnianej świątyni wybudowali kamienny kościółek. Nosił to samo wezwanie, co pierwszy drewniany kościół parafialny Narodzenia Najświętszej Maryi Panny. W październiku 1655 roku, w czasie potopu szwedzkiego zostało spalone prawie całe miasto łącznie z kościołem parafialnym i kościółkiem na Stradomiu. Kilkanaście lat po tych tragicznych wydarzeniach kościółek został odbudowany. W latach 1800 -1810 zamieniono go na austriacki magazyn wojskowy. Świątynia została zdewastowana i pohańbiona, po czym władza zaborcza wystawiła mury na licytację. Nowy właściciel nie tylko, że nie zburzył kościółka, ale wraz z przyjaciółmi wyremontował. Odnowioną świątynię 25 lipca 1814 roku na nowo poświęcono i nadano nowego patrona – św. Jakuba Apostoła Starszego. W ciągu następnych lat następowała rozbudowa, a prace remontowe trwają do dnia dzisiejszego.

Święty Jakub Apostoł Większy(Starszy)-patrz dzieje Apostoła w opisie Podegrodzia